Iktató szám: NGM/8952-60/2015

JELENTÉS

A NEMZETGAZDASÁG MUNKAVÉDELMI HELYZETÉRŐL

2014.

Összeállította: Nemzetgazdasági Minisztérium
Munkafelügyeleti Főosztály

Melléklet:
Minisztériumok és önálló szervezetek beszámolói

Budapest, 2015. november 16.

TARTALOMJEGYZÉK

1 BEVEZETÉS 4

2 A MUNKABALESETEK ALAKULÁSA 4

2.1 A MUNKABALESETEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA 4

2.1.1 A munkabalesetek megyék szerinti alakulása 6

2.1.2 A munkabalesetek nemzetgazdasági ágak szerinti alakulása 6

2.1.3 A foglalkoztatottakra vonatkozó munkabaleseti gyakorisági mutatók 7

2.1.4 A munkabaleseti ráták megyék szerinti alakulása 8

2.1.5 A munkabaleseti ráták nemzetgazdasági ágak szerinti alakulása 10

2.2 A MUNKABALESETEK MUNKÁLTATÓI KIVIZSGÁLÁSÁVAL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK 10

3 A FOGLALKOZÁSI MEGBETEGEDÉSEK, FOKOZOTT EXPOZÍCIÓS ESETEK KIVIZSGÁLÁSA ÉS ALAKULÁSA 10

4 A FOGLALKOZÁS-EGÉSZSÉGÜGYI ALAPSZOLGÁLATOK ÉS SZAKELLÁTÓ HELYEK ÉVES TEVÉKENYSÉGÉNEK BEMUTATÁSA, ÉRTÉKELÉSE 16

4.1 JOGSZABÁLY-ELŐKÉSZÍTÉSI TEVÉKENYSÉG 18

4.1.1 Jogszabályok 18

4.2 EGYÉB SZABÁLYOZÁS, IRÁNYMUTATÁS 19

4.3 AZ NMH MMI ÉS A MUNKAVÉDELMI FELÜGYELŐSÉGEK HATÓSÁGI TEVÉKENYSÉGE 19

4.3.1 A munkavédelmi hatósági ellenőrzések számának alakulása 20

4.3.2 Célvizsgálatok, akcióellenőrzések, társhatósági ellenőrzések 21

4.3.3 A közérdekű és panaszbejelentések kivizsgálása 22

4.3.4 Utóellenőrzések 24

4.3.5 Az ellenőrzések fő tapasztalatai 24

4.3.6 Az ellenőrzések fő ágazati tapasztalatai 27

4.4 MEZŐGAZDASÁG, ERDŐGAZDÁLKODÁS 29

4.5 FELDOLGOZÓIPAR 31

4.6 GÉPIPAR 35

4.7 SZOLGÁLTATÓIPAR 36

4.8 EGÉSZSÉGÜGYI, SZOCIÁLIS ELLÁTÁS 40

4.9 OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK 41

4.10 BÁNYÁSZAT 42

5 AZ EGYÉNI VÉDŐESZKÖZ ELLÁTÁS HELYZETE 42

6 MUNKAVÉDELMI KUTATÁS ÉS TUDOMÁNYOS MUNKA 43

7 A MUNKAVÉDELMI TANÁCSADÓ SZOLGÁLAT MŰKÖDÉSE 44

8 NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK 45

Melléklet: **Minisztériumok és önálló szervezetek beszámolói**

1. BELÜGYMINISZTÉRIUM 46
2. EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTÉRIUMA 47
3. FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM 48
4. HONVÉDELMI MINISZTÉRIUM 49
5. IGAZSÁGÜGYI MINISZTÉRIUM 50
6. KÜLGAZDASÁGI ÉS KÜLÜGYMINISZTÉRIUM 51
7. NEMZETGAZDASÁGI MINISZTÉRIUM 51
8. MAGYAR ÁLLAMKINCSTÁR 52
9. EURÓPAI TÁMOGATÁSOKAT AUDITÁLÓ FŐIGAZGATÓSÁG 52
10. NEMZETI SZAKKÉPZÉSI ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI HIVATAL 53
11. NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL 53
12. MAGYAR KERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSI HIVATAL 53
13. NEMZETI FEJLESZTÉSI MINISZTÉRIUM 54
14. KÖZBESZERZÉSI ÉS ELLÁTÁSI FŐIGAZGATÓSÁG 55
15. MAGYAR BÁNYÁSZATI ÉS FÖLDTANI HIVATAL 55
16. ORSZÁGOS EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI PÉNZTÁR 58
17. A MUNKAVÁLLALÓI OLDAL VÉLEMÉNYE A NEMZETGAZDASÁG 2014. ÉVI MUNKAVÉDELMI HELYZETÉRŐL 59
18. A MUNKAADÓI OLDAL VÉLEMÉNYE A NEMZETGAZDASÁG 2014. ÉVI MUNKAVÉDELMI HELYZETRŐL 60

Munkavédelmi hatóság beszámolója

1 Bevezetés

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) munkavédelmi és munkaügyi feladat- és hatáskörét a Nemzetgazdasági Minisztérium (a továbbiakban: NGM) vette át 2014. XII. 31-től. A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 14. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltak szerint a munkavédelem irányításának keretében állami feladat a nemzetgazdaság munkavédelmi helyzetének évenkénti áttekintése és a megállapítások nyilvánosságra hozatala. Az állami foglalkoztatási szerv, a munkavédelmi és munkaügyi hatóság kijelöléséről, valamint e szervek hatósági és más feladatainak ellátásáról szóló 320/2014. (XII. 13.) Korm. rendelet 6. § a) pontja értelmében a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter látja el az Mvt. 14. §-ában meghatározott állami irányítási feladatokat. Az NGM Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2015. (I. 21.) NGM utasítás 2. függelék 3.3.1.5 d) pont 15. alpontja alapján a Munkaerőpiacért és Képzésért Felelős Államtitkárságon belül működő Munkafelügyeleti Főosztály készíti el a nemzetgazdaság munkavédelmi helyzetéről szóló jelentés szövegtervezetét.

A jelentés tartalmazza 2014. évre vonatkozóan a gazdasági környezet és a munkafeltételek alakulását a NMH Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatósága (MMI) és a Megyei Kormányhivatalok Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szerveinek Munkavédelmi Felügyelőségei (munkavédelmi hatóság) tapasztalatai alapján. A részletes jelentés tervezetét országos érdekegyeztetés keretében a munkavállalók, a munkáltatók érdek-képviseleti szervezetei és a Kormány képviselőiből álló Munkavédelmi Bizottság 2015.10.12-én elfogadta.

2 A munkabalesetek alakulása

2.1 A munkabalesetek számának alakulása

A munkavédelmi helyzet értékelésének egyik legfontosabb mutatója a munkabalesetek számának alakulása.

Az NGM Munkafelügyeleti Főosztálya által készített munkabaleseti nyilvántartás alapja a munkáltatók tárgyévre vonatkozó 3 napot meghaladó keresőképtelenséggel járó munkabalesetek munkabaleseti jegyzőkönyvön történő bejelentése. A munkáltatók a munkabaleset helyszíne szerinti területileg illetékes munkavédelmi hatósághoz küldik meg a munkabaleseti jegyzőkönyveket, amelyek feldolgozása alapján történik a munkabalesetek statisztikai elemzése[1].

[1] Nem tartalmazza a Jelentés azokat a baleseteket, amelyek kivizsgálására a területi munkavédelmi felügyelőségek hatásköre nem terjed ki, mert:

- vagy nem minősülnek munkabalesetnek: szabadidős (otthoni munkabalesetek), nem szervezett munkavégzés során bekövetkezett sportbalesetek, mást nem foglalkoztató egyéni vállalkozó, „segítő családtag" munkavégzése közben bekövetkezett balesetek, a sérültet a lakásáról (szállásáról) a munkahelyére, illetve a munkahelyéről a lakására (szállására) menet közben érő baleset, kivéve, ha a baleset a munkáltató saját vagy bérelt járművével történt;
- vagy a baleset ugyan munkabalesetnek minősül, de a kivizsgálása nem tartozik az NMH hatáskörébe (Mvt. 86. § (1) d) és e) pontja

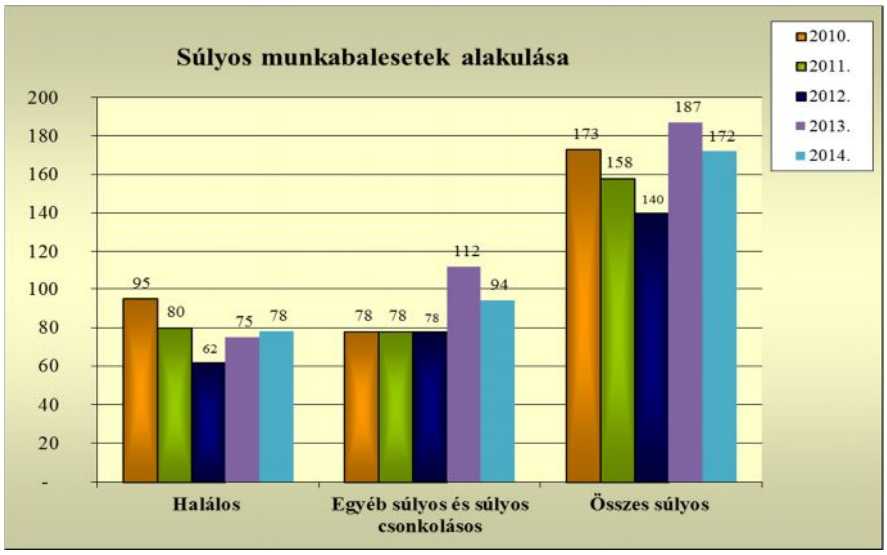
A beérkezett és feldolgozott munkabaleseti jegyzőkönyvek adatai alapján az elmúlt öt év időszakában az *összes munkabaleset száma* a 2010. évtől 2013-ig csökkenő tendenciát mutatott, 2014-ben azonban emelkedés következett be. (Az összes munkabaleset számának alakulását az ***1. számú ábra*** mutatja.)

1. számú ábra

A *súlyos munkabalesetek száma* 2010-2012 közötti időszakban 173-ról 140-re csökkent, 2013-ban 187-re nőtt, majd 2014-ben ismét csökkent 172-re. A *halálos munkabalesetek száma* 2010-2012 időszakban szintén csökkenő tendenciát mutatott (95-ről 62-re), de 2013-ban 75 és 2014-ben már 78 volt. Az *egyéb súlyos munkabalesetek száma* 2010-2012 közötti időszakban nem változott (mindhárom évben 78 volt), 2013. évben emelkedett (112-re), de 2014. évben ismét jelentősen visszaesett (94-re). (A súlyos munkabaleset számának alakulását a ***2. számú ábra*** mutatja.)

2. számú ábra

alapján a bányászati tevékenységgel összefüggő, illetve a Magyar Honvédségnél, a rendvédelmi szerveknél, a nemzetbiztonsági szolgálatoknál, a katasztrófavédelem szerveinél, és az önkéntes tűzoltóságnál bekövetkezett munkabalesetek;

- jelentésre nem kötelezett, 1-3 kiesett napot okozó, munkabaleset

2.1.1 A munkabalesetek megyék szerinti alakulása

Az elmúlt 5 évhez hasonlóan 2014. évben is a *legtöbb munkabaleset* Budapest Fővárosban (3518), Pest megyében (2005), Győr-Moson-Sopron megyében (1350), Fejér megyében (1169) és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (1115) történt. A 2013. évihez képest Budapesten 13,3%-kal, Pest megyében 16,2%-kal, Fejér megyében 29%-kal, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 7,9%-kal nőtt, míg Győr-Moson-Sopron megyében 3%-kal csökkent a munkabalesetek száma.

2014. évben a legtöbb *súlyos munkabaleset* Budapesten (súlyos: 20, ebből halálos: 10), Pest megyében (súlyos: 17, ebből halálos: 12), Fejér megyében (súlyos: 17, ebből halálos: 7), Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (súlyos: 11, ebből halálos: 6), Bács-Kiskun megyében (súlyos: 11, ebből halálos: 5) történt.

A 2013. évhez képest a súlyos munkabalesetek száma 9 megyében növekedett, 8 megyében csökkent, 3 megyében változatlan maradt. Ezen belül a 2013. évhez képest a halálos munkabalesetek száma 11 megyében növekedett, 9 megyében csökkent.

2.1.2 A munkabalesetek nemzetgazdasági ágak szerinti alakulása

2014-ben a *"C" - Feldolgozóipar* (7068), a *"H" - Szállítás, raktározás* (2641) és a *"G" - Kereskedelem, gépjárműjavítás* (2255) nemzetgazdasági ágazatokban történt a legtöbb munkabaleset, mivel ezen ágazatokban dolgozó munkavállalók száma a legmagasabb Magyarországon.

2014-ben a súlyos munkabalesetek a *"C" - Feldolgozóipar* (súlyos: 47, ebből halálos: 15), az *"F" - Építőipar* (súlyos: 33, ebből halálos: 18), a *"H" - Szállítás, raktározás* (súlyos: 21, ebből halálos: 13) és az *"A" - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat* (súlyos: 17, ebből halálos: 6) ágazataiban következtek be. A négy ágazatban a súlyos munkabalesetek száma a 2013. évhez képest a *"C" - Feldolgozóiparban* (37-ről 47-re) emelkedett, azonban az *"F" - Építőiparban* (44-ről 33-ra), a *"H" - Szállítás, raktározásban* (22-ről 21-re) és az *"A" - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ágazatban* (27-ről 17-re) csökkent. Az elmúlt 5 évben is ezekben az ágazatokban történt a legtöbb súlyos és halálos munkabaleset.

2014. évben történt a munkabalesetek 51 %-a a "C" – Feldolgozóiparban (36%), a "Q" - Humán-egészségügyi, szociális ellátásban (7%), az "F" – Építőiparban (4%), és az "A" - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászatban (4%), ezért ezeket az ágazatokat a munkavédelmi hatóság által kiemeltként ágazatként vizsgálja.

2014-ben a halálos kimenetelű munkabalesetek 50%-a a kiemelt ágazatokban történt (*Építőipar: 23%, "C" – Feldolgozóipar: 19*%, *"A" - Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat: 8%),* de a nem kiemelt ágazatok közül a *"H" - Szállítás, raktározás* is jelentős arányt képviselt (17%).

2.1.3 A foglalkoztatottakra vonatkozó munkabaleseti gyakorisági mutatók

A munkabalesetek abszolút számai mellett indokolt a foglalkoztatottakra vetített munkabaleseti mutatókat (rátákat) is értékelni. A viszonyítási alap az összes munkabaleset esetében 1 000 fő munkavállaló, a halálos munkabalesetek esetében 100 000 fő munkavállaló.

A munkabaleseti ráta az elmúlt öt évben 5,3-ről 4,8-re csökkent, de a 2013. évihez képest 2014-ben 4,4-ről 4,8-ra emelkedett. A halálos munkabaleseti ráta az elmúlt öt év alatt lényegesen csökkent (2,5-ről 1,9-re), míg 2013/2014 vonatkozásában lényegesen nem változott. A tendenciák elemzésekor figyelembe kellett venni, hogy a halálos munkabalesetek esetén akár 30%-os különbség is adódhat munkabalesetek bekövetkezésének tényleges időpontja és a munkabaleseti jegyzőkönyvek feldolgozásának időpontja szerinti adatok között.

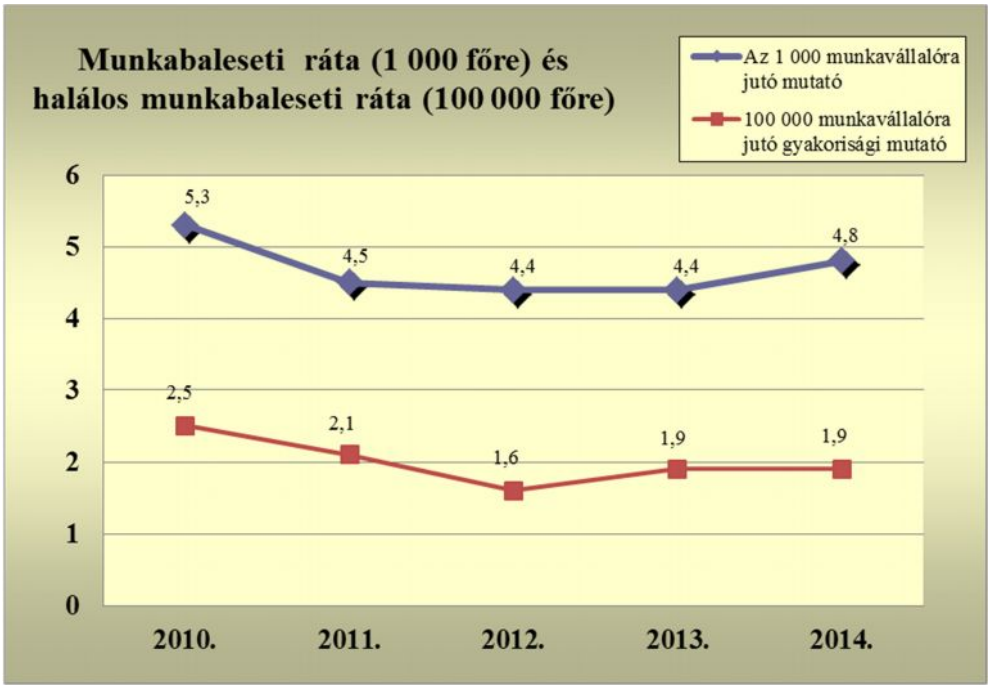
A munkabaleseti jegyzőkönyvek megküldési idejének eltolódása a hosszabb kivizsgálási idő és a jogvitákból eredő döntések meghozatala miatt történik. A részletes elemzésekhez szükséges adatok csak a feldolgozott munkabaleseti jegyzőkönyvekből nyerhetők, ezért a kimutatásban ez szerepel.

(A ***3. számú ábra*** adatai a munkabaleseti rátákat, míg a ***4. számú ábra*** az országos munkabaleseti ráták tendenciáját mutatja.)

3. számú ábra

Év	Összes munka-baleset	Az 1000 munkavállalóra jutó mutató	Halálos kimenetelű munkabaleset	100 000 munkavállalóra jutó gyakorisági mutató	Foglalkoztatottak száma [fő] (KSH adat)
2010.	19 948	5,3	95	2,5	3 781 200
2011.	17 295	4,5	80	2,1	3 811 900
2012.	17 025	4,4	62	1,6	3 877 900
2013.	17 222	4,4	75	1,9	3 938 400
2014.	19 661	4,8	78	1,9	4 100 840

4. számú ábra

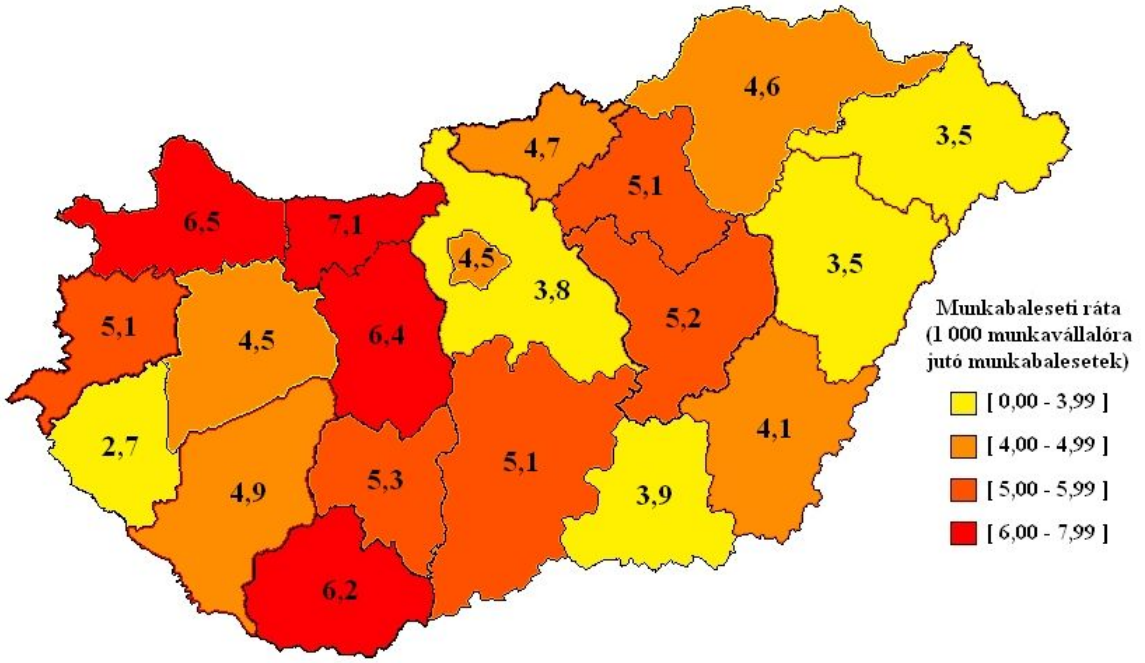

2.1.4 A munkabaleseti ráták megyék szerinti alakulása

A munkabalesetek megyék szerinti alakulását tekintve 2013-ban az 1000 főre jutó munkabaleseti ráta Komárom-Esztergom megyében (*7,1*), Győr-Moson-Sopron megyében (*6,5*), Fejér megyében (*6,4*) és Baranya megyében (*6,2*) volt a legmagasabb. A legalacsonyabb munkabaleseti ráta Zala megyében (*2,7*), Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (*3,5*), Hajdú-Bihar megyében (*3,5*) és Pest megyében (*3,8*) fordult elő.

A munkabaleseti ráták megyék szerinti alakulását a ***5. számú ábra*** mutatja.

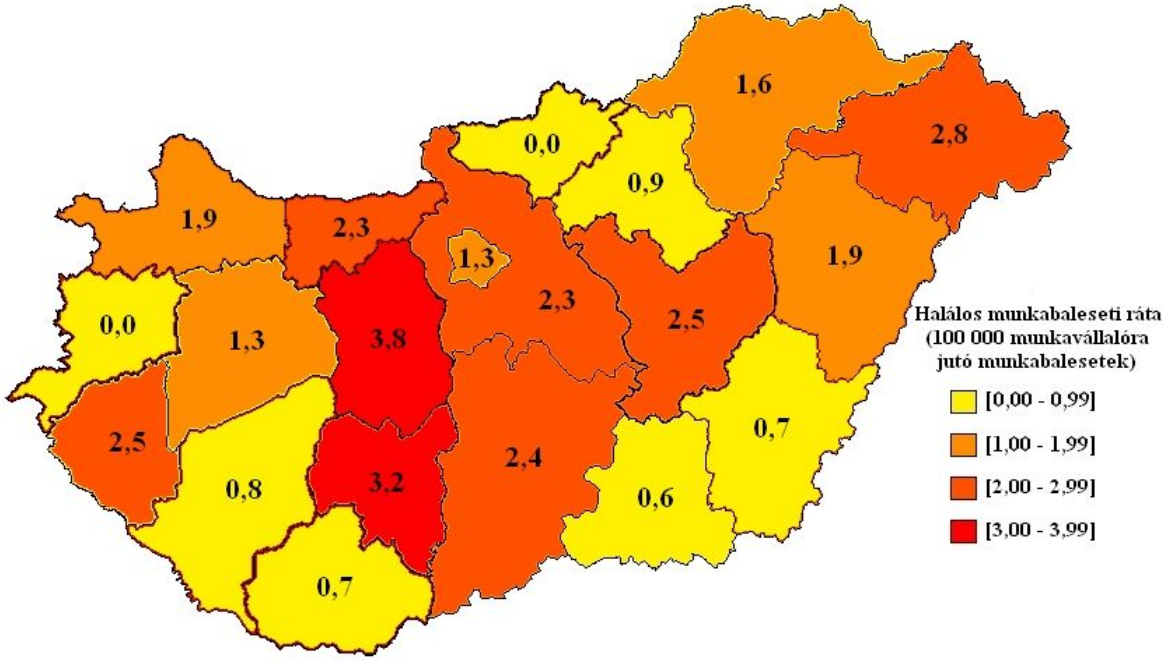
5. számú ábra

A 100 000 főre jutó halálos munkabaleseti ráta Fejér megyében (*3,8*), Tolna megyében (*3,2*) volt a legmagasabb, míg a legalacsonyabb Nógrád megyében (*0*), Vas megyében (*0*), Csongrád megyében (*0,6*), Baranya megyében (*0,7*), Békés megyében (*0,7*), Somogy megyében (*0,8*) és Heves megyében (*0,9*) volt.

A halálos munkabaleseti ráták megyék szerinti alakulását a ***6. számú ábra*** mutatja.

6. számú ábra

2.1.5 A munkabaleseti ráták nemzetgazdasági ágak szerinti alakulása

A 2014. évben az *1000 főre jutó munkabaleseti ráta* nemzetgazdasági ágak szerinti alakulását tekintve az *”E” - Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladék-gazdálkodás, szennyeződés-mentesítés* ágazatban volt a legmagasabb (*11,5*), amit a *”H” - Szállítás, raktározás* (*10,2*) és a *"C" - Feldolgozóipar* (*8,0*) ágazat követett.

2014. évben az *100 000 főre jutó halálos munkabaleseti ráta* az *"F" – Építőipar* ágazatban volt a legmagasabb (*7,0*), de az *”E” - Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladék-gazdálkodás, szennyeződés-mentesítés* (*5,4*) és a *”H” - Szállítás, raktározás* (*5,0*) ágazatokban is magas volt.

2.2 A munkabalesetek munkáltatói kivizsgálásával kapcsolatos tapasztalatok

A hatóság tapasztalatai alapján a munkáltatók egy része a bekövetkezett munkabalesetet nem jelenti. Mindez a rendezetlen munkaügyi viszonyokra, várható szankciók elkerülésére, jogszabályok ismeretének hiányára, adminisztratív mulasztásokra vezethető vissza. A munkavédelmi hatóság az eltitkolt munkabalesetekről panasz, kérelem, a rendőrség, vagy az Országos Egészségbiztosítási Pénztár megkeresése kapcsán szerez tudomást.

A munkabalesetek munkáltatók általi kivizsgálása egyre inkább munkavédelmi szakemberek bevonásával történik. A munkáltatók a baleset okaként leggyakrabban a balesetet szenvedett munkavállaló figyelmetlenségét, fegyelmezetlenségét, szabályszegését, utasítás ellenes magatartását, mulasztását állapítják meg. A munkabalesetek kivizsgálásának jellemző hiányossága, hogy a munkáltatók a munkaeszközök, védőberendezések és a munkakörülmények szerepét, hatását nem teljes körűen vették figyelembe. Fordultak elő olyan esetek is és a munkabaleseti jegyzőkönyv olyan adatokat is tartalmazott, amelyek elfedték a munkáltatói felelősséget.

A munkavédelmi hatóság által vizsgált munkabalesetek nagy részénél megállapítást nyert, hogy a munkavállalók munkavédelmi oktatása gyakran formális volt, a munkavállalók gyakran nem ismerték a munkavédelmi előírásokat, emiatt szabálytalanul végezték a munkát.

3 A foglalkozási megbetegedések, fokozott expozíciós esetek kivizsgálása és alakulása

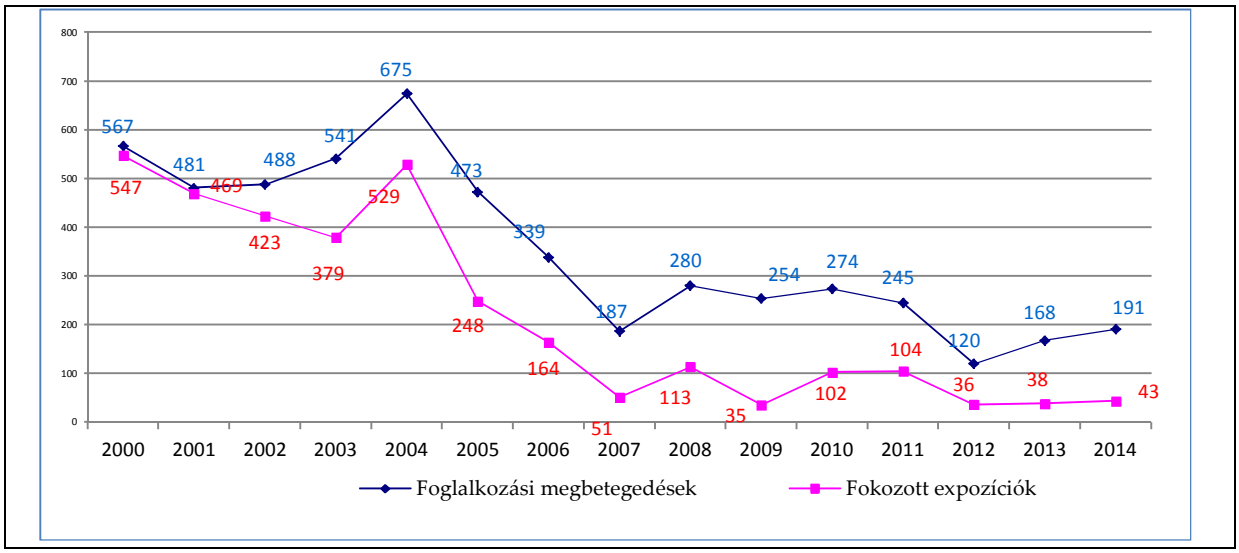
A foglalkozási megbetegedéseket és a fokozott expozíciós eseteket a munkavédelmi hatóság kivizsgálta. A foglalkozási megbetegedések kivizsgálásában az NMH MMI Munkavédelmi Főosztályának orvos végzettségű kormánytisztviselői minden esetben közreműködtek.

2014. évben 402 foglalkozási megbetegedés gyanúját vizsgálták. Ezt követően – a foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról szóló 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet szerint – továbbításra kerültek a bejelentések a vizsgálati dokumentációkkal együtt az NMH MMI Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi

Főosztályához a bejelentés teljes körűségének és szakmai megalapozottságának elbírálása céljából.

2014-ben 191 foglalkozási megbetegedés (mérgezés) került nyilvántartásba vételre, 14%-kal több mint az előző évben (168). Az esetek 69%-a járt keresőképtelenséggel (2013-ban 62%). Az előző évhez képest a regisztrált fokozott expozíciós esetek száma 13%-kal növekedett (38-ról 43-ra) Az említett növekedések a bejelentési fegyelem javulását jelentik. (***7. számú ábra***).

7. számú ábra

A foglalkozási megbetegedésben szenvedő vagy fokozott expozícióval érintett munkavállalók túlnyomó többsége férfi volt. A foglalkozási betegségek között 62% - 38% a férfiak és a nők aránya.

A fokozott expozíciós esetek 81%-a férfiak, 19%-a nők köréből került ki. Fiatalkorú munkavállaló a foglalkozási megbetegedések között csak 1 esetben fordult elő. A foglalkozási betegek 53%-át az 50 év felettiek tették ki, a fokozott expozíciós eseteknél a 40-49 év közöttiek aránya volt a legnagyobb (42%).

A foglalkozási főcsoportok (FEOR-08) szerinti besorolás alapján a foglalkozási betegséget elszenvedett munkavállalók között a *gépkezelők, összeszerelők, járművezetők* aránya a legnagyobb 47% (89 fő, ebből 55 fő vájár), míg a fokozott expozíciós eseteknél az *ipari, építőipari* foglalkozásúak 70%-ot tesznek ki (30 fő).

Nemzetgazdasági áganként vizsgálva a legtöbb foglalkozási megbetegedés – az előző évitől eltérően – a bányászatban (30% - 58 eset), a feldolgozóiparban (25% - 48 eset), valamint az egészségügyi és szociális ellátás területén (az összes megbetegedés 22% - 42 eset) fordult elő.

Az *iparban* (bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia-ipar és vízellátás) összesen 109 foglalkozási megbetegedés került regisztrálásra (az összes eset 57%-a). Az egészségügyi és

szociális ellátás területéről nyilvántartásba vett esetek jelentős része vírushepatitisz (43% - 18 fő), illetve biológiai kóroki tényezők által okozott egyéb betegségek (pl. calici vírusfertőzés) csoportjába tartozó megbetegedés (38% - 16 fő) volt.

A fokozott expozíciós esetek száma az *iparban* a legmagasabb, az összes bejelentés 88%-a (38 fő).

A legtöbb foglalkozási megbetegedés tárgyévben is Baranya megyében fordult elő (62 eset - 32%), megelőzve a fővárost (40 eset - 21%) és Borsod-Abaúj-Zemplén megyét (15 eset - 8%). Vas megyében foglalkozási megbetegedés egyáltalán nem lett regisztrálva.

A fokozott expozíciós esetek zöme Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (10 eset - 23%), Baranya megyében (9 eset - 21%), Pest megyében (8 eset - 19%) valamint Heves megyében (7 eset - 16%) fordult elő. Tíz megyéből egyáltalán nem történt bejelentés.

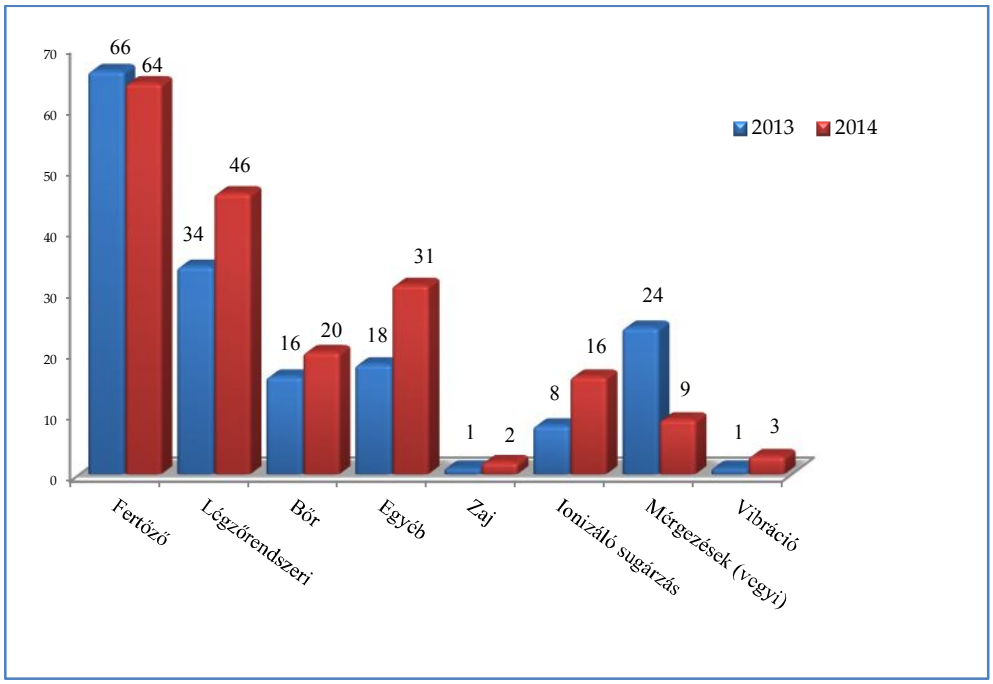
2014-ben 8 halálos kimenetelű foglalkozási megbetegedés, míg az 2013-ban egy eset regisztrálása történt. A halálos esetek többsége a korábban ionizáló sugárzás tartós expozíciójának kitett bányászoknál kialakult rosszindulatú tüdődaganat következménye volt, míg 2 fő munkavállaló az extrém munkahelyi hőexpozíció következtében vesztette életét.

Tömeges (egy időben, azonos munkahelyen, legalább 5 fő munkavállalót érintő) foglalkozási megbetegedést 1 alkalommal (5 férfi és 3 nő esetében) jelentettek be. Ez a foglalkozás gyakorlásával kapcsolatban keletkezett hepatitisz 'A' vírusfertőzés volt, ami egészségügyi szolgáltatónál alakult ki.

2014-ben 43 fokozott expozíciós eset lett nyilvántartásba véve, 13%-kal több mint 2013-ban. A legtöbb eset a 40 - 49 év közötti korosztályt érintette (42%) és változatlanul a férfiak aránya a magasabb (81% a nők 19%-ához képest). Az esetek 91%-át (39 eset) kémiai kóroki tényezők, 9%-át zaj (4 eset) okozta. A kémiai kóroki tényezők által kiváltott fokozott expozíciós esetek száma az előző évhez képest 56%-os emelkedést mutat.

A regisztrált foglalkozási megbetegedések között – kórformák szerinti előfordulásukat tekintve –első helyen a fertőző betegségek állnak, második helyre a légzőrendszeri-megbetegedések kerültek, ezeket követik az egyéb csoportba sorolt megbetegedések (pl. mozgásszervi betegségek), valamint a bőrbetegségek (***8. számú ábra***).

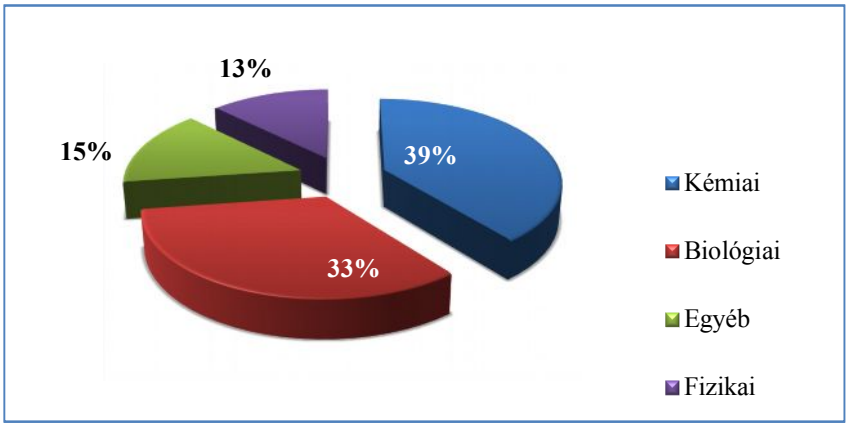
8. számú ábra

A kórformák nemek szerinti megoszlását elemezve megállapítható, hogy a nők aránya legnagyobb a bőrbetegségek (70%) és a fertőző megbetegedések (61%) között, míg a férfiak aránya a zaj okozta halláskárosodások, az ionizáló sugárzás és a vibráció okozta megbetegedések (100-100%), valamint a légzőszerveket érintő kórképek (91%) között a legmagasabb.

A kóroki tényezők fő csoportjai szerint legnagyobb arányban a kémiai és biológiai, valamint az egyéb kóroki tényezők által okozott megbetegedések fordultak elő (***9. számú ábra***).

9. számú ábra

2014-ben mindösszesen 2 foglalkozási eredetű halláskárosodás került nyilvántartásba vételre. Az elutasított esetek száma 31 volt.

Tárgyévben 64 foglalkozási eredetű fertőző megbetegedés fordult elő, számuk az előző évihez képest 3%-kal csökkent. A megbetegedettek között a nők és férfiak aránya 61% - 39%.

Területi megoszlás szerint: Budapest (17 eset), Borsod-Abaúj-Zemplén megye (13) és Csongrád megye (12 eset). A fertőző megbetegedések 28%-a (18 eset) zoonózis volt. 2014-ben 20 foglalkozási bőrbetegség került elfogadásra, ami 25%-kal több mint az előző évben (2013-ban 16 fő).

A bőrbetegségek nemek szerinti megoszlása: 70% nő és 30% férfi. 2014-ben a bőrbetegségek 95%-át vegyi anyagok okozták. Az ágazatok közül a legtöbb eset a gépgyártás, a kereskedelem és az oktatás területén fordult elő (3-3-3 esettel).

2014-ben az elfogadott légzőszervi megbetegedések száma 46 volt, ami az összes foglalkozási megbetegedés 24%-a, az előző évihez képest 35%-os növekedést jelent. A megbetegedettek 91 %-a férfi volt, míg a nők aránya 9%. A légzőszervi megbetegedések 80%-át Baranya megyéből, a bányászat területéről került ki (37 fő).

2014-ben 3 helyileg ható vibráció okozta megbetegedés Baranya megyéből került ki. Mindhárom munkavállaló földalatti munkakörben, vájárként dolgozott.

2014-ben 9 vegyi anyagok által okozott megbetegedés került elfogadásra (8 férfi, 1 nő), 15 esettel kevesebb, mint az elmúlt évben.

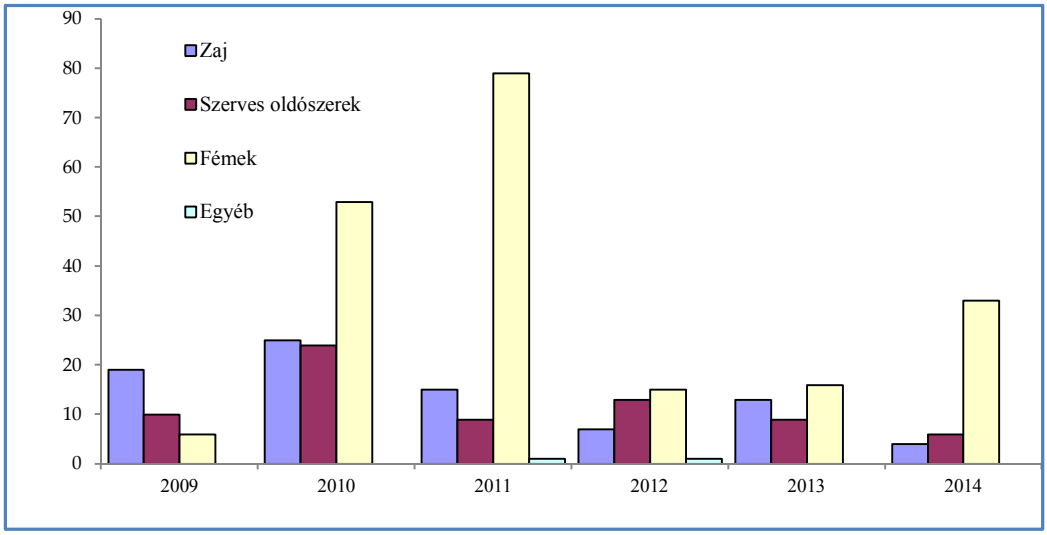
2014-ben 16 ionizáló sugárzás által okozott megbetegedés – a foglalkozási megbetegedések 8%-a – fordult elő, kétszer több mint az előző évben (2013-ban 8 fő). Az összes megbetegedés Baranya megyében fordult elő, a megbetegedettek mindegyike évtizedekig uránérc-bányászként dolgozott. A 16 megbetegedés közül 5 halálos kimenetelű volt.

Tárgyévben összesen 22 kombinált expozíció – ionizáló sugárzás, azbesztrost-expozíció, növényvédő szerek, valamint napsugárzás – által okozott foglalkozási eredetű daganatos megbetegedés (a foglalkozási megbetegedések 12%-a) került regisztrálásra, 5%-kal több mint az előző évben (2013-ban 21 fő). A legtöbb megbetegedés Baranya megyében fordult elő (16 eset, ebből 6 eset halálos kimenetelű).

2014-ben 31 fizikai, ergonómiai és pszichoszociális kóroki tényező hatására visszavezethető, valamint a munkavégzéssel kapcsolatos egyéb megbetegedés fordult elő, ami a bejelentett foglalkozási megbetegedések 16%-a (72%-kal több mint az elmúlt évben). Legnagyobb esetszámban a csontok, ízületek, izmok, inak túlzott, illetve egyoldalú igénybevétele által okozott betegségek kerültek elfogadásra (7 eset - 23%).

2014-ben 43 fokozott expozíciós esetet vettünk nyilvántartásba, 13%-kal többet, mint 2013-ban. Az esetek 91%-át kémiai kóroki tényezők, 9%-át zaj okozta (4 eset). (***10. számú ábra***)

10. számú ábra

2014-ben nyilvántartásba vett foglalkozási betegségek kórformák szerinti szerkezete a korábbi évekhez hasonló. A foglalkozási eredetű mozgásszervi megbetegedések, a fokozott munkahelyi pszichés megterhelés okozta egészségkárosodások a bejelentési esetszámok alapján jelentősen alulreprezentáltak. Az alacsony előfordulás egyik lehetséges oka, hogy éppen a korszerű technológiák (pl. a képernyős munkahelyek tömeges megjelenése) alkalmazásából eredő, vagy az újonnan mindinkább a figyelem középpontjába kerülő pszicho-szociális kóroki tényezők okozta foglalkozási megbetegedéseket nem ismerik fel, ezért értelemszerűen nem is jelentik be. Mindez indokolja az újonnan megjelenő kockázatok miatt kialakuló betegségek diagnosztikájának fejlesztését.

A fizikai és ergonómiai kóroki tényezők által okozott és bejelentett foglalkozási megbetegedések száma továbbra is alacsony, bejelentésük csupán néhány esetre korlátozódik. A fizikai és ergonómiai kóroki tényezők által okozott akut betegségek többsége az autógyártás területéről érkezett, ami nem az ágazatban foglalkoztatottak jelentős kockázatát, hanem sokkal inkább a foglalkozás-egészségügyi ellátás jó szakmai színvonalát, a felderítés hatékonyságát tükrözi.

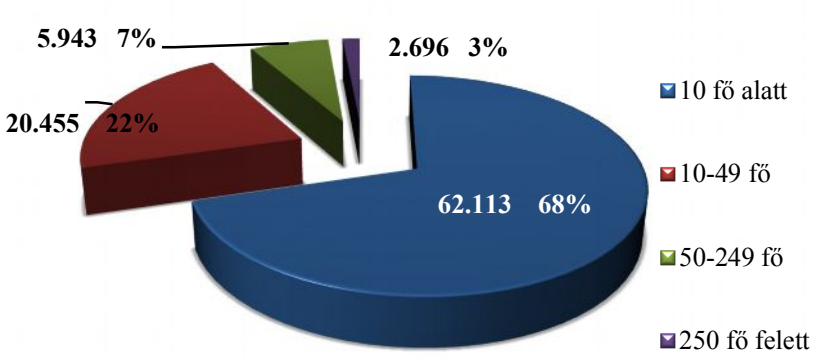
A fokozott ólom expozíciós esetek egy részében az elbírálás során foglalkozási betegséggé való átminősítés vált szükségessé. Az ólom kumulatív tulajdonsága miatt ugyanis a késői szövődmények megelőzése érdekében a panasz- és tünetmentes exponáltaknál is terápiás (kelátképző) beavatkozásra volt szükség.

Az egyes veszélyes anyagokkal történő munkavégzés során jogszabály kötelezi a munkáltatókat a biológiai monitorozás elvégzésére a fokozott expozíciós esetek időben történő felismerése, a foglalkozási megbetegedések megelőzése érdekében. A fokozott expozíciós esetek – akár tömeges – előfordulása többnyire az egészségkárosító kóroki tényezők ismeretének hiányára, a műszaki és/vagy egyéni védelem hiányosságára vezethető vissza.

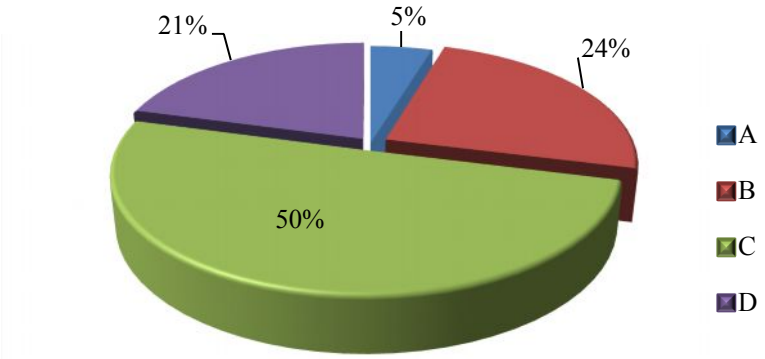
4 A foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatok és szakellátó helyek éves tevékenységének bemutatása, értékelése

Az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program szerinti 1 485 db jelentés elkészítéséhez a kötelező adatgyűjtés[2] alapján beérkezett jelentések szolgáltak[3]. Ezek felhasználásával – az adatok feldolgozása és értékelése alapján – készült beszámoló. A jelentés évében 2 596 orvos – közöttük 2 132 foglalkozás-orvostan (korábban: üzemorvostan) szakképesítésű orvos – dolgozott a foglalkozás-egészségügyi alapszolgálatokban (a továbbiakban: szolgálatok). Az összes orvos közül 82 % rendelkezett a szükséges szakorvosi képzettséggel. A szolgálatokban tevékenykedő foglalkozás-egészségügyi szakápolók és egyéb szakdolgozók száma: 2 887 fő. A szolgálatok által ellátott munkavállalói létszám 2 003 717 fő volt, ami 7 %-kal több mint a 2013. évben. Az ellátott gazdálkodó egységek száma 91 207 volt, ami 2 %-kal kevesebb a 2013. évihez viszonyítva. (A vállalkozások számát és létszám szerinti megoszlását a ***11. számú ábra*** mutatja. Az ellátott munkavállalók foglalkozás-egészségi osztályok szerinti megoszlását mutatja a ***12. számú ábra.*** A munkahelyi kóroki tényezők hatásának kitettek (exponáltak) számát és azok megoszlását a ***13. számú ábra*** mutatja be.)

11. számú ábra

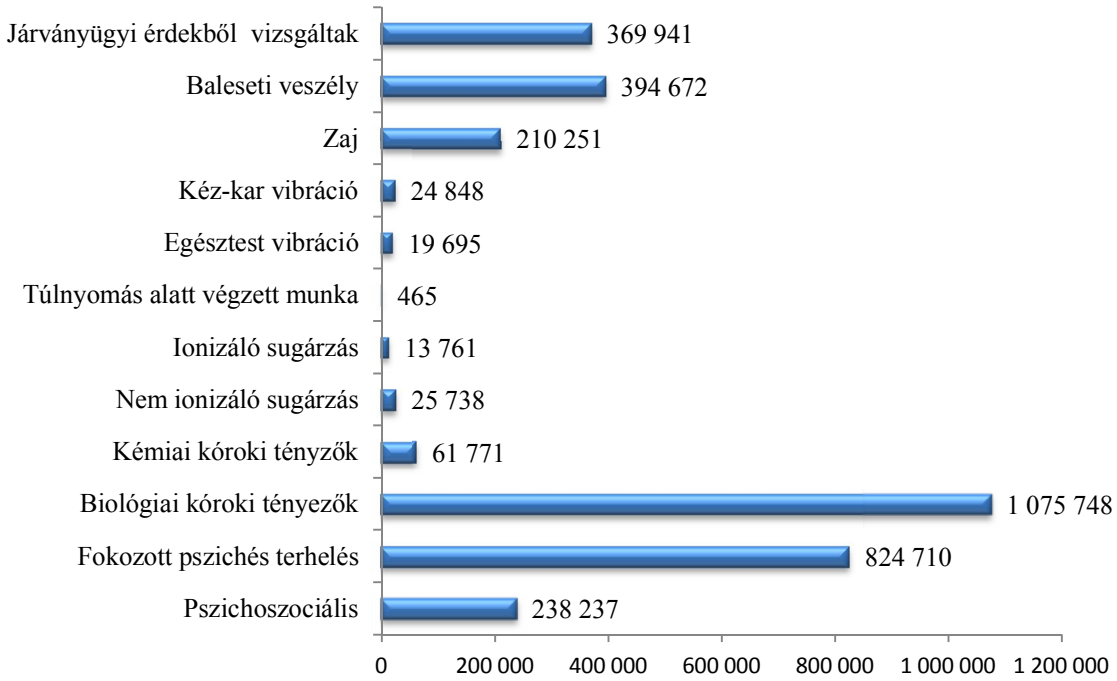
12. számú ábra

[2] 288/2009. (XII. 15.) Korm. r. az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program adatgyűjtéseiről és adatátvételeiről

[3] Az alapszolgálatok egyedi éves jelentéseit az OTH - Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztálya elektronikus alapon gyűjtötte és összesítette. A szakellátó helyek beszámolói írásban, postai úton érkeztek.

13. számú ábra

A kóroki tényezők közül a két legnagyobb munkavállalói létszámot a biológiai kóroki tényezőknek (33%) és a fokozott pszichés terhelés hatásának kitett (25%) dolgozók teszik ki.
A szolgálatok 2014-ben a munkahelyi megterhelés - igénybevétel meghatározása során 46 340 munkaegészségügyi vizsgálatot végeztek.

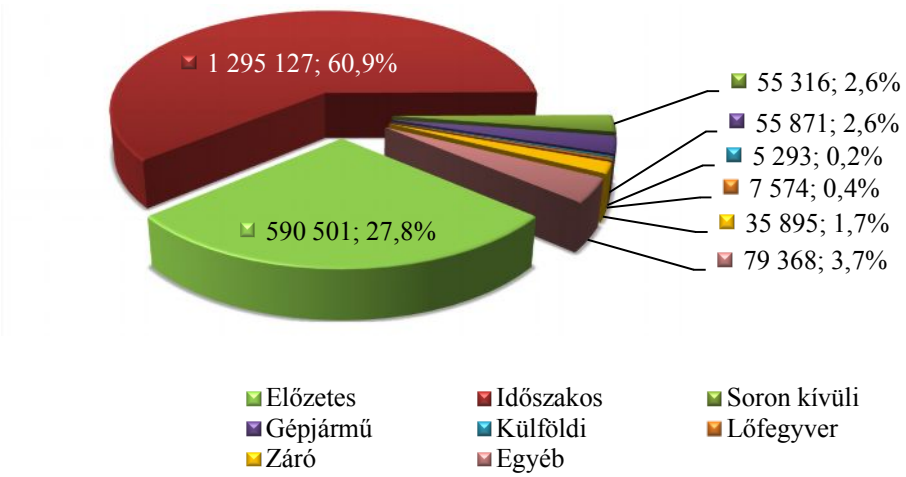
Az egészségfejlesztő tevékenység népegészségügyi jelentőségének megfelelően, a foglalkozás-egészségügyi szolgálatok orvosai 8 905 egészségmegőrző előadást tartottak, amelyeken 153 003 fő munkavállaló vett részt.

A foglalkozás-egészségügyi szolgálatok összes „forgalma” 3 610 292 fő volt. Ez magában foglalja az alkalmassági vizsgálatokon megjelentek, a foglalkozási megelőző/gondozói tevékenységben résztvevők, valamint a sürgősségi és az egyéb ellátásban részesülők adatait is.

2014-ben összességében 2 124 945 alkalmassági vizsgálat elvégzésére került sor, ennek szerkezete közel azonos az előző évivel. A legtöbb vizsgálatra a foglalkozási megbetegedések és a munkabalesetek megelőzését szolgáló időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatok (1 295 127) keretében került sor.

(A munkaköri alkalmassági vizsgálatok keretében végzett egyes vizsgálatok megoszlását a ***14. számú ábra*** mutatja be.)

14. számú ábra

A szolgálatok 52 287 esetben részesítettek munkakörhöz kötött védőoltásban munkavállalót.

A munkaköri alkalmasságot befolyásoló idült betegségek (szív- és érrendszeri, anyagcsere, légzőrendszeri betegségek stb.) miatt 353 364 munkavállaló állt gondozás alatt 2014-ben. A foglalkozási és a foglalkozással összefüggő betegségek felkutatására irányuló szűrővizsgálati esetszám 412 871 volt.

4.1 Jogszabály-előkészítési tevékenység

4.1.1 Jogszabályok

A tárcakörözések során több esetben a munkavédelmet is érintő jogszabály-tervezet, jelentés, állásfoglalás véleményezésére is sor került.

2014 során az alábbi jogszabályok véleményezésére került sor:

- A foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról szóló 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet módosításainak kidolgozása.
- A munkahelyek kémiai biztonságáról szóló 25/2000. (IX. 30.) EüM-SzCsM együttes rendelet módosítása.
- Az építési munkahelyeken megvalósítandó minimális munkavédelmi követelményekről szóló 4/2002. (II. 20.) SzCsM-EüM rendelet helyett egy új NGM rendelet megalkotása.
- A munkavédelmi bírság mértékére és kiszabására vonatkozó részletes szabályokról szóló 273/2011. (XII. 20.) Korm. rendelet módosítása.
- A munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről szóló 14/2004. (IV. 19.) FMM rendelet hatályon kívül helyezésével egy új NGM rendelet megalkotása.

4.2 Egyéb szabályozás, iránymutatás

Az NMH MMI a munkavédelemmel kapcsolatos hatósági feladatok ellátását módszertani útmutatókkal (például: *Útmutató a munkahelyeken kialakuló kedvezőtlen (meleg) klímakörnyezettel kapcsolatban, Útmutató a munkáltatók írásbeli tájékoztatásra kötelezéséről, Segédlet a munkahelyi kockázatértékelés elvégzéséhez*), szakmai ajánlásokkal, tájékoztató anyagok kiadásával (például: *Az építőgép kezelői jogosítványok érvényességéről, A must erjedésének veszélyeiről, A munkahelyi pszichoszociális kockázatokról*), konzultációk tartásával és a szakmai munka értékelésével is segítette.

4.3 Az NMH MMI és a munkavédelmi felügyelőségek hatósági tevékenysége

A szakmailag kompetens, jogszabályok megtartását megkövetelő munkavédelmi hatóság a garanciája az európai jogi aktusok és a hazai szabályozás érvényesítésének, betöltve a munkahelyi primer prevenció szabályozási pillérének szerepét. A munkavédelmi hatóság 2014. évben is rendszeresen és következetesen, a megelőzésre koncentráló ellenőrzésekkel és egységes intézkedésekkel, fokozatos és arányos szankcionálással törekedett a munkavédelmi tudatosság növelésére és a helyes gyakorlat támogatására.

A munkavállalók munkahelyi egészségét és biztonságát nem veszélyeztető munkavégzés, munkakörülmények és munkakörnyezet kialakítását, a munkaszervezést, a munkabiztonsági és munkaegészségügyi megelőző és védelmi intézkedések színvonalát az alábbi körülmények befolyásolták:

- A gazdasági helyzet stabilizálása érdekében indokolt költségtakarékosság gyakran együtt jár a munkavédelmi tudatosság leértékelődésével, a vállalkozások munkavédelmi kiadásainak csökkentésével;
- A munkabalesetek és a foglalkozási (valamint a foglalkozással összefüggő) megbetegedések költségkihatásának valós nagyságrendje – az eltitkolás és az aluljelentettség, a feltárás hiánya és a bejelentés elmulasztása miatt – nem pontosan ismert. Az a tény, hogy a rossz munkakörülmények kedvezőtlenül hatnak a gazdasági fejlődésre és a versenyképességre is, elsősorban a nemzetközi adatok[4] alapján igazolható.
- A hazai munkavédelemre kedvezőtlenül hat a nemzetgazdaság egyes területein általánossá váló alvállalkozói rendszer is, aminek következtében a vállalkozási láncolatok végén álló mikro- és kisvállalkozások már nem képesek munkavédelmi kiadásaik finanszírozására;
- Az álláskeresőknek a munkalehetőség megtalálása az elsődleges szempontja és nem a munkakörülmények megfelelősége. A munkáltató és a munkavállaló - ilyen helyzetekben - kialakuló „szövetségét” a megelőzésre irányuló munkáltatói

[4]WHO (2009): „A rossz munkakörülmények 300 000 munkával összefüggő halálesetet okoznak és 4%-os GDP veszteséget jelentenek az Európai Régióban évente”
EU-OSHA Annual Report 2014; ESENER -2 felmérés
Global Estimates of Occupational Accidents and Work-related Illnesses 2014 (ILO, WHO)

kötelezettségek megkövetelése során az ellenőrző munkavédelmi hatóság gyakran megtapasztalja.

A nemzetgazdasági ágazatok munkavédelmi helyzete a munkavédelmi hatóság tapasztalatai alapján az alábbiak szerint értékelhető.

4.3.1 A munkavédelmi hatósági ellenőrzések számának alakulása

2014-ben a munkavédelmi hatósági ellenőrző tevékenység 16 941 munkáltatóra terjedt ki, ebből 82,8%-ánál tapasztaltak munkavédelmi szabálytalanságot, ami kismértékű romlást mutat a 2013. évi 81,6%-hoz képest.

Az ellenőrzések során 338 345 munkavállaló munkavégzési körülményeit vizsgálták. Szabálytalanságokat 62,1 %-nál tapasztaltak, ez közel 3,8 %-kal több az előző évi 58,3 %-hoz képest.

A szabálytalan körülmények között foglalkoztatott munkavállalók 32,2 %-a, 67 682 fő volt súlyos szabálytalansággal érintett, ami javulást mutat a 2013. évi 36,4 %-hoz és a 88 667 fő érintett munkavállalóhoz képest.

A munkaegészségügy és munkabiztonság területét is átfogó ellenőrzés megvalósítására, illetve a munkáltatóknál fellelhető valamennyi munkavédelmi szabálytalanság feltárására törekedve, a vizsgálatok eredményeképpen, a munkavédelmi hatóság elsősorban hiányosság megszüntetését előíró határozatban intézkedik. Mindezek mellett 11 057 fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtandó, úgynevezett azonnali intézkedést tartalmazó határozat is született. Ezek olyan hiányosságok voltak, amelyek a munkavállalók közvetlen veszélyeztetésével jártak, azaz a szabálytalan tevékenység miatt bármikor baleset vagy egészségkárosodás következhetett volna be.

A munkavédelmi hatóság által kiadott 23 507 határozatban összesen 85 216 érdemi intézkedés született, amelyek a megoszlása a következő:

- munkavédelmi intézkedések* száma (aránya): 49 136 db (57,7%)
- munkabiztonsági intézkedések száma (aránya): 24 272 db (28,5%)
- munkaegészségügyi intézkedések száma (aránya): 11 808 db (13,8%)

**munkavédelmi intézkedés: olyan intézkedések köre, amelyek mind a két szakterületet (munkabiztonság és munkaegészségügy) egyaránt érintik (pl. kockázatértékelés, egyéni védőeszközökkel kapcsolatos intézkedések)*

A munkavédelmi hatóság munkavédelmi bírságot alkalmaz az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre vonatkozó követelmények teljesítését elmulasztó, és ezzel a munkavállaló életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyeztető munkáltatóval szemben. A hatóság 2014. évben 623 db munkavédelmi bírsághatározatban 156 058 435 Ft bírságot szabott ki.

A munkavédelmi hatóság munkavédelmi bírság alkalmazási gyakorlata megfelelt a kis- és közepes vállalkozásokra vonatkozó törvényi előírásoknak.

A legsúlyosabb munkavédelmi veszélyeztetések az építőiparban és a feldolgozóiparban találhatók, ezért a munkavédelmi hatóság az ellenőrzéseit is ezekre a területekre összpontosította. A veszélyhelyzetek megelőzése érdekében ezen célterületek ellenőrzése során kiemelten vizsgálták az egyéni védőeszközök használatának és juttatásának rendjét, a munkavédelmi tájékoztatás és oktatás elvégzését, a gépek biztonsági berendezéseinek (védőburkolatok, védőberendezések) a meglétét, illetve állapotát, valamint a villamos berendezések állapotát és a villamos érintésvédelmi vizsgálatok elvégzését.

A munkavédelmi hatóság az ellenőrzések során kiemelt hangsúlyt helyez a veszélyes anyagok alkalmazásából eredő kockázatok becslésével, kezelésével kapcsolatos szabálytalanságok feltárására, a munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatainak elvégzésére, az építőiparban a magasból történő leesés elleni védelem kialakítására és a földmunkák végzése során a beesési veszély elleni védelem és a dúcolás megvalósítására is.

4.3.2 Célvizsgálatok, akcióellenőrzések, társhatósági ellenőrzések

A munkavédelmi hatóság szakmai irányító szerve – az NMH MMI – kiemelt feladata volt 2014-ben is a különböző célvizsgálatok és akcióellenőrzések megszervezése és lebonyolítása. Ennek eredményeként a munkavédelmi hatóság az egész országban egységes szempontok szerint vizsgálta az ellenőrzésre kijelölt területeket.

Az NMH MMI a megyei munkavédelmi hatóságok részére 2014-ben az alábbi célvizsgálatok és akcióellenőrzés lefolytatását rendelte el:

- **Az egészségügyi szolgáltatás keretében használt éles, vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó tevékenységek célvizsgálata** *(2014. március 03. - április 30.)* A célvizsgálat lefolytatását az egészségügy területén dolgozó munkavállalóknál nagy számban előforduló éles vagy hegyes munkaeszközök, tűk által okozott sérülések jelentős száma indokolta. A célvizsgálat lebonyolításával kapcsolatosan előzetes szakmai egyeztetésre került sor az Országos Tisztifőorvosi Hivatallal.
- **Az építőipari kivitelezési tevékenységek célvizsgálata** *(2014. május 12. - június 30.)* Az építőipari tevékenység ellenőrzését az indokolta, hogy 2013. I-III. negyedévében beérkezett bejelentések szerint szabálytalan munkavégzés miatt a halálos kimenetelű munkabalesetek harmada történt az építőiparban. A célvizsgálatot az is alátámasztotta, hogy az építési munkáknál a munkavégzés és a munkakörnyezet számos egészségkárosító hatásával, kockázati tényezőjével kell számolni (mint pl. a nehéz fizikai munkavégzésből adódó megterhelés, határérték feletti por-, zaj- és rezgésexpozíció lehetősége, a szabadtéri klímakörnyezet kedvezőtlen hatásai).
- **Az anyagmozgatás biztonságának célvizsgálata** *(2014. szeptember 1.- október 31.)* Az anyagmozgatás biztonságának ellenőrzését elsősorban a 2013. I-III. negyedévében

a szabálytalan anyamozgatás miatt bekövetkezett 9 halálos kimenetelű munkabaleset bejelentése indokolta. A célvizsgálat keretében a munkavédelmi hatóság elsősorban a kézi tehermozgatás körülményeit, az anyagmozgatásnál, a tárolásnál használt munkaeszközök, emelőgépek műszaki és biztonsági állapotát vizsgálta.

- **A bányászat munkaegészségügyi célvizsgálata a társhatósággal egyeztetve** *(2014. november 10. - november 21.)* A célvizsgálatot az indokolta, hogy a bányászati munkák során a tevékenységből és a munkakörnyezetből származó – esetenként előre nem látható – egészségkárosító veszélyekkel és kockázatokkal is számolni kell. A munkavédelmi hatóság a korábbi évek közös ellenőrzési gyakorlatának megfelelően végezte el a célvizsgálatot a Magyar Bányászati és Földtani Hivatallal (MBFH), illetve a bányakapitányságokkal együtt.
- **Megcsúszások és megbotlások megelőzését célzó SLIC kampány** *(2014. április 01. és szeptember 30. között)* **ellenőrzési terven felül végzett országos vizsgálat**. 2014. év áprilisától fél éven keresztül azt ellenőrizték, hogy a munkáltatók hoztak-e megfelelő intézkedéseket a megcsúszás és megbotlás miatti munkabalesetek megelőzésére.

Az országos célvizsgálatokat az NMH MMI Munkavédelmi Főosztálya készítette elő. A célvizsgálatok vizsgálati szempontrendszere a NMH MMI honlapján a munkáltatók tájékoztatása céljából is megjelent. Az ellenőrzések tapasztalatai alapján készült összefoglaló jelentések is ezen a honlapon érhetők el.

A saját kezdeményezésű akció- vagy célvizsgálatokat a megyék döntő többsége beépítette a 2014. évi munkatervébe. A saját hatáskörben elrendelt célvizsgálatok eredményesen zárultak. Az ellenőrzések fogadtatása pozitív volt, a munkáltatók konstruktívan álltak az ellenőrzésekhez és elfogadták a megállapításokat.

4.3.3 A közérdekű és panaszbejelentések kivizsgálása

A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény 1. § (5) bekezdése értelmében a munkavédelmi hatóság a hozzá beérkező panaszokat és közérdekű bejelentéseket köteles kivizsgálni. Az előző évhez viszonyítva a közérdekű bejelentések száma 8 %-kal, míg a panaszok száma 10 %-kal csökkent.

A közérdekű bejelentések és panaszok számának 2010 – 2014 év közötti alakulását a ***15. számú ábra*** mutatja.

15. számú ábra

Az előző évi 41,6 %-ról 2014. évben 33,4 %-ra csökkent a névtelen bejelentések száma. Feltehetően az elbocsátástól tartva még mindig sokan nem adják meg személyes adataikat, annak ellenére, hogy a hatóság biztosítja az adatok zártan történő kezelését. A bejelentések sokszor hiányosak, nemcsak a munkáltatók, de esetenként még a szabálytalanság azonosítása is nehézséget okoz. Gyakori, hogy nem konkrét, hanem általános problémákkal kapcsolatosan tesznek panaszt. A névtelen bejelentések kivizsgálásától sem tekint el legtöbbször a hatóság, mivel azok sok esetben megalapozottak a tapasztalatok szerint.

Leggyakrabban a balesetet szenvedett vagy a foglalkozási betegséggel érintett munkavállaló élt panasszal, mivel a munkáltatónak a munkabaleset bejelentésével, kivizsgálásával kapcsolatos intézkedését vagy mulasztását, a foglalkozási megbetegedés illetve fokozott expozíciós eset bejelentésének elmaradását sérelmezte. A panaszosok 19 %-a a munkavégzés körülményeit és az általános higiénés feltételek hiányát, 18 %-a az egyéni védőeszközökkel kapcsolatban jelzett kifogást.

A legtöbb közérdekű bejelentés a munkahely kialakítása, a munkavégzés körülményei, az általános higiénés feltételek, valamint munkaszervezés témakörében érkezett (38 %), az egyéni védőeszközökkel kapcsolatos bejelentések aránya is jelentős volt (23 %).

A munkavédelmi hatóság jelentései alapján megállapítható, hogy a beérkezett közérdekű bejelentések és panaszok a gazdaság legkülönbözőbb ágazatait érintették, 2014. évben a bejelentések többsége az építőipari, a feldolgozóipari, és a kereskedelmi tevékenységhez kapcsolódott.

A közérdekű bejelentések és panaszok kivizsgálása, az ellenőrzések lefolytatása során azonban számos esetben találtak egyéb, a bejelentésben nem jelzett munkavédelmi szabálytalanságot, hiányosságot is, amelyre intézkedést tettek. A megalapozatlan bejelentések hátterében általában többnyire valamilyen egyéni munkavállalói sérelem állt.

4.3.4 Utóellenőrzések

A végrehajtható döntésben elrendelt kötelezettség teljesítésének ellenőrzése – az utóellenőrzés – az előző évhez képest kétszer annyi munkáltatónál megtörtént. A határozatban foglalt kötelezettségek teljesítését elmulasztó munkáltatókat eljárási bírsággal sújtotta az eljáró munkavédelmi hatóság.

Az utóellenőrzések során tapasztalt, ismételten fennálló szabálytalanságok miatt kiszabott eljárási bírságok száma 25,7%-kal csökkent a gyakoribb utóellenőrzések eredményeként, ami a munkáltatók jogkövető magatartásában bekövetkező pozitív változást is jelentheti. A kiszabott bírságok összege is kevesebb volt az előző évhez képest.

Az utóellenőrzések további pozitív tapasztalata, hogy az azonnali intézkedést igénylő szabálytalanságokat a munkáltatók sokszor a helyszíni ellenőrzések során, a felügyelő jelenlétében szüntetik meg.

4.3.5 Az ellenőrzések fő tapasztalatai

A munkavédelmi szaktevékenység végzése

Az ellenőrzött munkáltatók többsége külső vállalkozóval tesz eleget az Mvt. szerint meghatározott munkavédelmi (munkabiztonsági és munkaegészségügyi) szaktevékenységnek minősülő kötelezettségének. A multinacionális vállalkozások feladataik végrehajtásához többnyire megfelelő tárgyi, személyi, szervezeti és szervezési feltételeket biztosítanak, ezért náluk ritkán fordul elő súlyos veszélyeztetés.

A KKV-knál elsősorban az anyagi helyzettől függően rendkívül vegyes a kép, ami sok esetben meghatározta a munkavédelmi szakemberek alkalmazását is. Munkavédelmi tevékenységre általában eseti megbízással alkalmaznak munkavédelmi szakembert, ezért az üzemek helyszíni ellenőrzése is gyakran elmarad. Az is jellemző, hogy csak a munkavédelmi dokumentáció elkészítésére és azok frissítésére bízták meg a munkavédelmi szakembert.

A néhány főt foglalkoztató vállalkozások egy része soha nem vett igénybe munkavédelmi szakembert, munkavédelmi szempontból nem vizsgálták a technológiát és nem végezték el a veszélyes gépek üzembe helyezését sem.

A 10 fő alatti mikro vállalkozásoknál gyakori, hogy a munkáltatók csak a hatósági ellenőrzéskor értesülnek arról, hogy munkavédelmi szakembert kellene igénybe venniük a munkavédelmi szakfeladatok ellátására.

A munkabiztonsági vállalkozásoknál gyakran fordul elő a túlvállalás, emiatt nincs idejük minden gazdálkodó szervezetnél megfelelő szakmai munka végzésére. A munkavédelmi szakemberek általában nincsenek jelen a munkahelyen, nem ismerik a változásokat, ezért tevékenységük többnyire formális jelleget ölt, kimerül a munkavédelmi oktatásokban, a kockázatértékelés elkészítésében. Munkájukra nem jellemző a munkahelyek, a

munkaeszközök, a tevékenységek, a munkafolyamatok folyamatos, a megelőzést szolgáló ellenőrzése. A szerződésekben nem mindig rögzítik a munkavédelmi szakember által a helyszínen eltöltendő időt sem.

A tapasztalatok egyértelműen igazolják, hogy olyan szakember alkalmazása a megfelelőbb, aki ismeri a technológiát, a foglalkoztatott munkavállalókat és a munkahelyen folytatott tevékenységeket is. Az is kedvező, ha a munkavédelmi szaktevékenység ellátása a belső minőségbiztosítási rendszerrel is összefonódik.

A veszélyes munkahelyeken, illetve technológiák esetére – a külön jogszabály szerint előírt – munkavédelmi szakemberek közreműködése jellemzően megvalósult. Ugyanakkor gyakran előfordult, hogy az általa javasolt és jól dokumentált feladatokat a munkáltató nem hajtotta végre és nem szüntette meg a kifogásolt hiányosságokat.

A foglalkozás-egészségügyi ellátás

Nagyobb munkahelyeken, ahol a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatást helyben biztosítják, vagy a foglalkozás-egészségügyi (korábban: üzemegészségügyi) ellátás jelentős múltra tekint vissza, ott a munkahelyi prevenció területén is aktívabbak a szolgálatok a munkaegészségügyi feladatokon belül a munkahigiénés tevékenységben való közreműködésben is (pl. munkahelyi bejárás, ellenőrzés, szabályzatok elkészítése, védőeszköz kiválasztása), emiatt kevesebb a szabálytalanság is.

Főként kisvállalkozásoknál a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatást nyújtó orvosok az alkalmassági vizsgálatok elvégzésén túl egyéb feladatok ellátásában (mint pl. kockázatértékelés elkészítésében, az egyéni védőeszköz juttatás rendjének és a munkaköri alkalmassági vizsgálatok rendjének elkészítésében) csak ritkán vesznek részt.

A munkaegészségügyi vállalkozásoknál is gyakran fordul elő túlvállalás, emiatt nincs idejük minden gazdálkodó szervezetnél megfelelő szakmai munka végzésére.

Munkavédelmi képviselők

Az Mvt. 70/A. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a munkavállalók az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel összefüggő jogaik és érdekeik képviseletére jogosultak maguk közül munkavédelmi képviselőt vagy képviselőket választani. A választás megtartásának lebonyolítása, a feltételek biztosítása a munkáltató kötelezettsége.

2014. évben az arányok az előző évekhez viszonyítva elenyésző mértékben változtak. Az 50 fő munkavállalói létszámot elérő munkáltatók közül 1 843-nál (az ellenőrzött összes munkáltató 10,9%-a) igen, 452-nél (az összes ellenőrzött munkáltató 2,7%-a) nem választottak munkavédelmi képviselőt. Az ellenőrzött munkáltatók többségénél, 14 646 vállalkozásnál (az összes munkáltató 86,5%-a) a jelenleg hatályos Mvt. nem is kötelez munkavédelmi képviselő választásra.

Az Mvt. 72. § (2) bekezdés g) pontja szerint a munkavédelmi képviselő jogosult az észrevételeit közölni a hatósági ellenőrzés során az ellenőrzést végző személlyel. 2014. évben 141 munkáltató ellenőrzése során vett részt a munkavédelmi képviselő is az ellenőrzésen, a foglalkozási megbetegedések kivizsgálásába is bevonta őket a munkavédelmi hatóság.

A foglalkozási rákkeltő anyaggal végzett tevékenységek

A rákkeltő anyagokkal munkát végző munkavállalókról a munkáltatóknak nyilvántartást kell vezetni, ez azonban gyakran pontatlanul történik. Évek óta tapasztalható, hogy a munkáltatók sok esetben nem határozzák meg a dekontaminálás módját, a szükséges anyagokat, eszközöket, noha azokat a helyszínen biztosították. Több munkáltató a vegyifülkék üzembe helyezésére, időszakos biztonsági felülvizsgálatára nem fordított figyelmet.

Több munkáltatónál pedig a tevékenységhez használt veszélyes anyagokról/keverékekről nem vezetnek nyilvántartást.

Gyakran előfordul, hogy a munkaterületen nagy mennyiségű és sokféle, a tevékenységhez nem szükséges veszélyes és rákkeltő anyagot tárolnak. A helyiségek bejárati ajtóin étkezést és italfogyasztást tiltó, illetve veszélyes anyag/keverék, rákkeltő anyagra vonatkozó veszélyjelző piktogramokat nem helyeznek el.

A munkavállalók munkavédelmi oktatásban részesülnek, de az oktatási tematikák többsége nem tartalmaz a rákkeltő anyagok expozíciójáról, hatásairól, tilalmakról, a szükséges egyéni védőeszközök használatáról, stb. szóló tájékoztatást.

Évek óta fennálló probléma, hogy a rákkeltő anyagokkal/keverékekkel kapcsolatos tevékenységet végző munkavállalókat a munkáltatók egy része nem tájékoztatja írásban a foglalkoztatásról, a feladatokról, az oktatásról, illetve a rendkívüli többletterheléssel járó eseményről.

(A foglalkozási eredetű rákkeltő anyaggal végzett tevékenységek bejelentésének 2010 és 2014 közötti adatait a ***16. számú ábra*** tartalmazza.)

16. számú ábra

Megnevezés	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Rákkeltő anyaggal végzett tevékenységet bejelentő munkáltatók száma	675	859	1214	1478	1428
„Változást bejelentő” munkáltatók száma	312	296	378	615	549
A tárgyévi bejelentések alapján a rákkeltő expozícióban dolgozók száma (fő)	14 625	15 073	17706	20842	19952
A tárgyévben bejelentést tevő munkáltatóknál kezdeményezett munkavédelmi ellenőrzések száma	383	412	434	351	401

4.3.6 Az ellenőrzések fő ágazati tapasztalatai

Építőipar

Az építőipari tevékenység élénkülése tapasztalható, főleg az állami beruházásoknak, EU támogatásokból származó anyagi forrásoknak, nagyobb cégek bővítésének köszönhetően.

Az építőipar a legveszélyesebb ágazatok körébe tartozik, itt következett be a legtöbb halálos és súlyos sérüléssel járó munkabaleset. Az összes balesetek 4 %-a, összes súlyos baleset 15,9 %-a, a halálos balesetek 23,1%-a történt az építőiparban, ami a 2013. évhez képest kismértékű csökkenést mutat.

A nagyobb beruházásokon az építés-kivitelezési munkák koordinálása, irányítása egyre nehezebbé válik a fő- és alvállalkozói hálózat miatt. Az alvállalkozói láncban sok a néhány fős kisvállalkozás, ahol a munkavállalók többségét egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazzák. Általában jellemző, hogy a fővállalkozó építésvezetői nem rendelkeznek megfelelő információkkal az alvállalkozói láncot illetően.

A munkavédelmi hatóság rendszeresen ellenőriz építési munkaterületeken tekintettel arra, hogy az ágazat munkavédelmi szempontból a veszélyes ágazatok közé tartozik.

A munkavédelmi hatóság vizsgálja a villamos veszélyeket, amelyekkel kapcsolatosan évek óta hasonló hiányosságokat, szabálytalanságokat tárnak fel (pl. sérült szigetelésű villamos hosszabbító vezetékek használata). Ugyanakkor az építés-kivitelezési munkaterületeken kiépített ideiglenes villamos hálózatok megvalósítása kedvezően alakult 2014-ben.

Javulás figyelhető meg a munkavállalók egyéni védőeszköz ellátása területén is. A munkáltatók a fejvédő sisakot és a mechanikai védőkesztyűket általában biztosítják, de kisebb cégeknél előfordult, hogy a munkavállalók a saját cipőjükben dolgoznak. A fejvédő sisakok szavatossági idejét és a használatát nem kísérik kellő figyelemmel. A védőeszközök helyes használatának oktatása, a védőeszköz juttatás szabályozása, továbbá a kockázatértékelés terén is van még tennivaló.

A munkavégzés során a munkáltatók sokféle veszélyes vegyi anyagot, keveréket használnak. A munkavédelmi hatóság az ellenőrzések során a biztonsági adatlapok hozzáférhetőségével, a nyilvántartásokkal kapcsolatban is tapasztalt hiányosságot.

A munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatok területén javulás tapasztalható, de az egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazott munkavállalók esetén a munkáltatók jelentős része nem győződik meg a munkavállalók egészségi alkalmasságáról.

Több építkezésen az elsősegélynyújtó felszerelés nem volt elegendő, vagy már lejárt a felhasználhatósága. Inkább a kisebb építkezéseken figyelhető meg, hogy nem biztosítottak megfelelő öltözködési, étkezési és más szociális lehetőséget. Ugyanakkor szinte mindig biztosították az elegendő mennyiségű és minőségű ivóvizet, általában hűtőtáskában tárolva. A

mobil WC használat már mindennapos gyakorlat a kisebb kivitelezéseknél is, de a kézmosási lehetőség biztosítása még nem.

A ***mélyépítési*** munkaterületeken jellemző a munkaárkok, munkagödrök dúcolásának hiánya. Az elkerítés hiánya nemcsak a munkavállalók, hanem a munkavégzés hatókörében tartózkodók számára is beesés veszélyével jár. A szakadólap terhelés tilalmát számos esetben megszegik és előfordult a rézsű szabálytalan kialakítása is. Rendszerint elmulasztották a talaj állékonyságának vizsgálatára vonatkozó talajmechanikai szakvélemény elkészíttetését is.

A ***magasépítés*** munkaterületein a legsúlyosabb veszélyeztetés a be-, és leesés veszélyes munkaterületek nem megfelelő kollektív műszaki védelme. A leesés elleni védelemül szolgáló egyéni védőeszközöket többnyire biztosította ugyan a munkáltató, de azok nem mindig voltak a munkavégzés helyszínén, vagy a használatukat a munkáltató nem követelte meg. Problémát jelent, ha a kikötési pontokat nem határozzák meg. A szabványos elemekből készített homlokzati állványrendszerek többségénél nem volt intézkedésre okot adó szabálytalanság. A mobil állványzatok jellemző hiányossága, hogy az állványzat stabilitása nem megfelelő.

A ***bontás***i munkaterületen veszélyt a munka szervezetlensége, a képzettség, a bontási terv, a technológiai utasítás, valamint a megfelelő elkerítés hiánya jelenti. A bontási területen gyakran végeznek kiporzással járó tevékenységet orvosi szájmaszk használatával, mely nem alkalmas inhalatív porexpozíció által kiváltott kockázatok kivédésére.

Azbesztmentesítési tevékenység

Az elmúlt évben 153 esetben jelentettek azbesztbontási munkákat (pala- és szórt azbesztmentesítést). Szórt azbesztmentesítések jellemzően az államilag kiemelt beruházások részeként fordultak elő, amelyet a bontásra szakosodott vállalkozások végeznek. A kisebb, főleg palatetőbontással, felújítással járó munkálatokat azonban általában előzetes bejelentés, és szakértelem nélkül végzik, veszélyeztetve ezáltal a tágabb környezetet is. A rákkeltő rostszerkezetű azbeszt esetében gyakran előfordult a megfelelő légzésvédelem hiánya főleg azbeszttartalmú épületek, szigetelések bontása során.

Építőanyag-ipar

Az építőanyag gyártást negatívan befolyásolja a lakásépítések alacsony száma, illetve a családi házépítések stagnálása. A vakolati termékek körében a kieső volumenek egy részét a felújítások veszik át. Az ajtó- és ablakgyártói piacon az alacsonyabb árú termékek forgalma nőtt, a minőségi nyílászáróké csökkent. Az építőanyag-iparban a gazdaságilag stabilabb, jobb tárgyi és személyi feltételekkel rendelkező vállalkozások maradtak fent, ahol a munkafeltételek és a technológiai folyamatok biztonsága is javult.

Az építőanyag-ipar többsége zárt technológiákat alkalmaz, a tevékenységek jól szabályozottak. Hiányosságot többnyire a közlekedési utakon történő botlásveszély, valamint a helytelen anyagtárolás vagy a közlekedési szabályok meg nem tartása jelentett. Fokozott

baleseti veszélyforrást jelent a nagyméretű berendezések, az automatika és a kézi vezérlés kombinálódása, a nagyszámú anyagmozgató- és emelőgépek használata.

4.4 Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás

Mezőgazdaság

2014. évben a nagy mezőgazdasági vállalkozások helyzetének javulása elsősorban az elnyert pályázatoknak volt köszönhető. A munkavédelmi ellenőrzések tapasztalatai az ágazatban ellentmondásos képet mutatnak, mivel az utóbbi évek fejlesztései miatt egyszerre vannak jelen a korszerű, valamint a régi, elavult gépek, berendezések, technológiák is.

A ***növénytermesztési*** alágazatban jellemző a mezőgazdasági géppark megújítása, a tároló silók és raktárak építése. A gazdaságilag megerősödött vállalkozások korszerű, modern és biztonságos gépparkkal rendelkeztek, de a kevésbé tőkeerőseknél ma is jellemző az elavult géppark.
A vállalkozások méretétől függetlenül tapasztalható, hogy a munkavédelmi alapdokumentáció hiányos vagy nem készül, a veszélyes munkaeszközök (pl. mezőgazdasági traktor) üzembe helyezése, időszakos biztonsági felülvizsgálata gyakran elmarad, jellemző baleseti veszély, hogy az anyagmozgató gépek (erő- és munkagépek, szállítógépek) karbantartása és javítása során eltávolított védőburkolatot nem helyezik vissza, de gyakran fordul elő a gépek jogosulatlan használata is.

A növénytermelési ágazatra jellemző a kedvezőtlen klimatikus viszonyok között (üvegházakban, meleg-nedves környezetben, hidegben, nyílt téren) kényszer testhelyzetben végzett fizikai munka, mely gyakran jár jelentős munka-energia forgalommal, a munkavégző szervezet fokozott megterhelés-igénybevételével, túlzott elfáradásával.

A növényvédőszer tárolás és raktározás a mezőgazdasági termelőknél gyakorlatilag visszaszorult, mivel csak közvetlenül a vegyszeres növényvédelem elvégzése előtt vásárolják meg a növényvédő-szereket. Problémát a permetezőszer bekeverő fázisa jelenthet.

A modernizált mezőgazdasági vállalkozásoknál a korszerű mezőgazdasági erőgépekkel és betakarító gépekkel dolgozók kevésbé vannak kitéve munkakörnyezeti kóroki tényezőknek (zaj, por, egésztestre ható rezgésexpozíció), illetve kedvezőtlen időjárásnak. A különböző mezőgazdasági gépekkel felszerelt gazdaságok jelentősen könnyítették a munkavállalók fizikai megterhelését a nehéz és a közepesen nehéz fizikai munka csökkentésével.

A növénytermesztési ágazatban meghatározó a nagyfokú fluktuáció, az egyszerűsített foglalkoztatás körébe tartozó idénymunka illetve alkalmi munka. A fenti problémára hívja fel a figyelmet, hogy a korábbi évek azonos időszakával ellentétben a mező- és erdőgazdaságból bejelentett foglalkozási megbetegedések száma megsokszorozódott. Az összes bejelentések 19 %-a mezőgazdaságból, tömeges fito-fotodermatitisből és leptospira fertőzésből származott.

A globális klímaváltozás rovására írható szélsőséges időjárási helyzet (extrém meleg, megnövekedett UV-sugárzás, a belvizek és a talaj szennyeződése miatti zoonózisok) elsősorban a szabadban dolgozók egészségét veszélyezteti, a hatékony védekezés megvalósítása egyre inkább munkavédelmi előírások szerves részét képezi.

Az ***állattenyésztés****nél* a leromlott állagú, elavult és elhanyagolt gazdasági épületek korszerűsítése, kiváltása vagy felújítása lassú ütemben zajlik. A kiépített (régi) villamos hálózatok állapota rossz a karbantartások és az időszakos felülvizsgálatok elmaradása miatt.

Az állattartó telepeken jelentős különbségek vannak a munkavállalókat érő kockázatok tekintetében az állattartás módjától és a technológiájától függően. A sertés és szarvasmarhatartó telepeken az elhullott állatok teteme, a nagy mennyiségű trágyalé, a baromfitartó telephelyeken a baromfi ólakban az ürülékkel szennyezett száraz alom pora jelent kockázati tényezőt. A hígtrágya tárolók szellőzését, mesterséges szellőztetését a legtöbb telephelyen megoldották.

Legtöbb állattartó telepen azonban hiányzott vagy hiányos volt a fertőzést, allergiát vagy mérgezést okozó biológiai kóroki tényezők becslése, a dokumentumokban nem tértek ki a tevékenységre, a veszélyeztetett munkavállalók körének meghatározására, valamennyi előforduló kockázati tényezőre (pl. a szarvasmarhatartó telepen a brucellózis és a lyssa, a baromfitelepen az ornitosis, a sertéstelepen az orbánc fertőzés kockázatbecslése maradt el).

A munkáltatók egy része megfelelő munkavédelmi oktatás keretében nem gondoskodott arról, hogy ismertette az állatról emberre terjedő megbetegedéseket (zoonózis), a trágya kezelés során keletkező gázok károsító hatásait és az ellenük való védekezés módját.

Tömeges foglalkozási megbetegedés is előfordult, mivel egy birkatelep nem megfelelő trágya tárolása miatt a szél a Q lázat okozó (Coxiella burnetii) kórokozóval egy falu légterét elárasztotta, ahol nemcsak az ott dolgozó 12 fő közmunkás, hanem a faluban közlekedő és ott hosszabb ideig várakozó 2 fő autóbuszvezető is megfertőződött.

Erdőgazdálkodás

Az erdőgazdálkodás területén a változó helyszínen történő, tényleges munkavégzés helyének meghatározása jelent problémát, mivel a hatóság az erdészeti, illetve fakitermelési tevékenységet gyakran csak a már bekövetkezett munkabaleset bejelentése után azonosította.

Jellemző, hogy az egyéni és a mikro-vállalkozások rossz állapotú és elavult eszközökkel, míg a nagyobb létszámú, tőkeerős vállalkozások többnyire korszerűbb eszközökkel végzik tevékenységüket. A vállalkozások létszámától függetlenül a munkavédelmi feladatok ellátásához gyakran nem biztosítanak megfelelő szakembert. A munkavédelmi oktatások rendre itt is elmaradnak. Fakidöntést jellemzően nem megfelelő jogosítvánnyal rendelkező személyek végezték. Az erdészeti területeken használt MTZ traktorok többsége elavult, műszaki állapota kifogásolható, a fülke borulás esetén nem biztosít megfelelő védelmet.

A munkavállalók nagy része alacsony képzettségű, szakismerettel nem rendelkező alkalmi munkavállaló. A fakitermelési munkák többségét az erdészetek vállalkozókkal végeztetik, de az önfoglalkoztatás és a családtagok munkavégzése is jellemző. A munkáltatók nem fordítanak elegendő figyelmet a zajártalomra, a kéz-karrezgésre, a biológiai tényezők, a nehéz fizikai munka és kedvezőtlen klimatikus viszonyok terhelő hatására, pedig gyakori a darázscsípés, kullancscsípés, viperamarás is.

Az önkormányzatok, illetve erdészetek által foglalkoztatott közmunkások foglalkoztathatósági szakvéleménnyel rendelkeztek, javult az egyéni védőeszköz ellátottságuk is, továbbá munkavédelmi oktatásban is részesültek. A kullancs-encephalitis védőoltás sorozat biztosításával azonban továbbra is probléma van a jelentős munkavállalói fluktuáció miatt.

4.5 Feldolgozóipar

A feldolgozóiparban is évek óta jelentős különbség tapasztalható a KKV-k és a nagyvállalkozások munkavédelmi helyzete között.

Fafeldolgozó-ipar, bútoripar

A fafeldolgozó üzemek (bútorlap-, raklapgyártás) száma csökkent. A főleg pályázati lehetőségek kihasználásával megvalósuló fejlesztések nagyobb értékű berendezések beszerzését, illetve új technológia megvalósítását tették lehetővé. A külföldi tulajdonú, nagyobb vállalkozások munkavédelmi helyzete kedvezőbb a korszerű munkaeszközök és a kevésbé veszélyes technológiák alkalmazása által. A középvállalkozásoknál is megfigyelhető tendencia, hogy a munkavédelem a kiemelt területek közé tartozik. A nagyvállalkozásokhoz, a több száz munkavállalót foglalkoztató cégekhez jellemzően csak közérdekű bejelentés vagy munkabaleset kivizsgálása miatt jut el a munkavédelmi hatóság.

A vállalkozások jelentős hányada rendelkezik a faipari alapgépekkel, egy részüknél modern berendezések (pl.: CNC megmunkáló központok) is megtalálhatóak. A veszélyes faipari berendezéseket általában üzembe helyezték, de az időszakos biztonsági felülvizsgálatok már sok esetben elmaradtak. Szabálytalanságok inkább a régebbi faipari alapgépeknél fordul elő (pl. védőburkolat hiánya). Régi gépeknél gyakran nincs kezelési, karbantartási utasítás. A tőkehiányos cégek egyébként is jellemzően inkább a karbantartást hagyják el.

Az érintésvédelmi szabványossági felülvizsgálatokat általában elvégeztetik, de a kézi villamos kisgépek és az áram-védőkapcsolók szerelői ellenőrzése már elmarad. Baleset forrása lehet az alapanyagok, a termékek rendezetlen tárolása. Kockázatot jelent a munkavállalók rendkívül alacsony szakmai képzettsége, az általuk használt gépek megfelelő ismeretének hiánya.

A fafeldolgozó, bútoripari munkák során kiemelt veszélyforrást jelent a zaj, a rezgés, a por, valamint a felületkezelési eljárások során alkalmazott különféle veszélyes anyagok (pl. epoxigyanta alapú termékek, faipari pácok) használata.

A munkáltatók által bemutatott kockázatértékelések többször hiányosak. Az iparág összetettségére és a munkavédelmi ismeretek hiányára vezethető vissza, hogy a kockázatértékelés sok esetben nem tér ki pl. a veszélyes vegyi anyagokkal végzett tevékenységekre. Előfordul, hogy nem is számolnak a keményfaporok rákkeltő expozíciójával, pormérést nem végeznek.

Az előzetes munkaköri alkalmassági orvosi vizsgálatokon a munkavállalók a legtöbbször részt vesznek, de az időszakos vizsgálatok sok helyen elmaradnak. A xilol, sztirol, toluol tartalmú felületkezelő anyagok alkalmazásánál sokszor nem történik biológiai expozíciós mutató vizsgálat, vagy a zajártalom megelőzése végett sem végeznek szűrővizsgálatot.

Vegyipar és vegyi-anyag gyártás

Az ellenőrzések tapasztalatai szerint ebben az iparágban is jelentős különbségek vannak a gazdálkodó szervezetek munkavédelmi helyzetében. Egy részüknél folyamatos előrelépés tapasztalható. Az iparág területén működő nagyvállalkozásoknál a munkavédelem szabályozott módon működik, de ezeken a munkahelyeken is maradtak feltáratlan, kezeletlen, egészséget és biztonságot veszélyeztető kockázatok, amelyek balesethez vagy megbetegedéshez vezethetnek.

Az olajipari feldolgozás speciális jellemzője a nagy, több ezer köbméter űrtartalmú, fokozottan tűz- és robbanás veszélyes folyadék-, vagy nyomás alatt tartott cseppfolyós gáz töltettel rendelkező tárolók, tartályok használata, amelyek karbantartása, megfelelő műszaki biztonsági állapotának fenntartása az elsődleges a munkavállalók biztonsága szempontjából.

A vegyiparban is egyre inkább elterjedt a külső szolgáltatók, kölcsönzött munkaerő foglalkoztatása, akiknek a hiányos munkabiztonsági ismerete és szabálytalan, engedély vagy gyakorlat nélküli munkavégzése további kockázatot jelent (pl. a vegyipari tartályok beszállással történő tisztítása, javítása során). Az ellenőrzési tapasztalatok igazolják, hogy a kockázatértékeléshez jól képzett, gyakorlati tapasztalattal rendelkező szakemberek közreműködésére van szükség. Megerősítést nyert, hogy a műszaki megelőzés, a zárt technológiák, az automatizálás, a kollektív védelem mellett az egészségkárosító kockázatok az egyéni védőeszközök alkalmazását és munkaszervezési intézkedések bevezetését is indokolják.

Gumi-, és műanyagtermék gyártása

A gumiipari feldolgozásban a nagyvállalatok korszerű berendezéseket és technológiákat üzemeltetnek, amelyek a munkabiztonság javítását is szolgálják. A kisebb – főként lakossági igényeket kiszolgáló – vállalkozások öregebb berendezéseket használnak (pl. a gépjárműabroncsok feldolgozására). A korszerű gépeket üzemeltető, nagyobb létszámú üzemek gépei, berendezései biztonságosak, magasabb munkavédelmi színvonalat is biztosítanak.

A termelő berendezésekből (hidraulikus fröccsöntő- és extrúder gépek) és a technológiákból adódó automatikus szerszámmozgás, a nagy összenyomó erő, a présszerszámba vagy az összeforgó hengerpárok közé benyúlás, a vulkanizálás, a felületbevonás és a magas hőmérséklet jelenti az iparágra jellemző munkabiztonsági veszélyforrásokat. Az észlelt szabálytalanságok közül kiemelendő, hogy a teljesítmény növelése, a munkavégzés gyorsítása végett sokszor inkább eltávolítják a védőburkolatokat, kiiktatják, vagy megkerülik a biztonsági berendezéseket, nem állítják le a gépeket a hibaelhárítás során, vagy nem használják az egyéni védőeszközöket.

A műanyag fóliák és tasakok gyártása általában elöregedett régi berendezéseken történik. A saját hulladék újrahasznosításához szükséges őrlő, daráló berendezések elavultak, vagy házilagos gyártásúak, ezért a munkavédelmi követelményeknek nem vagy csak részben felelnek meg. Jellemző, hogy a beöntő garatok benyúlás, beesés elleni védelmét elmulasztják, hiányzik a biztonsági reteszelés, de gyakran nem biztosított a megfelelő elszívás sem.

Általános probléma, hogy a veszélyforrások meghatározása és a kockázatok értékelése nem komplex módon történik, sok esetben a technológiából adódó veszélyek, veszélyes vegyi anyag expozíciók is feltáratlanok.

A gépjárműgyártás fejlődése magával hozta, hogy a műanyagipar vezető multinacionális cégeinek magyarországi telephelyein a munkakörülmények jók. A magas színvonalú automatizált berendezésparkkal rendelkező gyártócsarnokok jól áttekinthetőek, a különböző munkaterületek munkavállalói általában eltérő színű munkaruhát viselnek, a munkaeszközök elhelyezése, a munkaállások kialakítása korszerű, innovatív munkaszervezési-, ergonómiai módszerek alkalmazásával történik. A klimatizálásra is alkalmas mesterséges szellőztető rendszerek üzembe helyezését, hőfokbeállítását általában épületgépész technikusok és műszerészek végzik, figyelembe veszik a munkavállalók szubjektív hőérzetét is.

Gyógyszergyártás

A gyógyszergyártás az alapanyag/hatóanyaggyártás (vegyipari, biotechnológiai eljárások) és gyógyszerkészítés (hatóanyag bekeverése/laboratóriumi eljárások), illetve a kiszerelés (kiszerelő üzemek/ampullázó, tablettázó, csomagoló és préselési eljárások) területét foglalja magába. A nagyobb gyógyszeripari cégek jól képzett és gyakorlott munkavédelmi szakembereket foglalkoztatnak, a munkavédelem szabályozott módon működik. A gyógyszergyártás területén is egyre inkább elterjed a külső és a kölcsönzött munkaerő foglalkoztatása. A vegyiparhoz hasonló problémát jelent a beszállással történő munkavégzés során a technológiai berendezések tisztítása, ellenőrzése, javítása, amit rendszerint külső alvállalkozók végeznek.

Az ellenőrzések során megállapítást nyert, hogy munkavédelmi helyzet javításához elengedhetetlen a munkáltatók megelőzési stratégiája, amiben a műszaki biztonságot, a munkahelyi kockázatértékelést, a védelmi és a megelőző intézkedéseket egységesen kezelik.

Az ellenőrzött munkahelyeken a megelőző intézkedések közül elsősorban műszaki intézkedések valósulnak meg zárt technológia, illetve általános- és helyi elszívás alkalmazásával. Sajnos itt is előfordul, hogy a helyi elszívók, vegyi fülkék üzembe helyezését, időszakos biztonsági felülvizsgálatát elmulasztják.

A munkáltatók szervezési intézkedéseket (pl. az exponált munkavállalók számának minimalizálása, az expozíció időtartamának és intenzitásának korlátozása) is foganatosítanak a munkavállalókat érő veszélyes anyagok/keverékek okozta expozíciók csökkentésére. Általában kiemelt figyelmet fordítanak a megfelelő egyéni védelem kialakítására, a biztonsági és egészségvédelmi jelzések, feliratok elhelyezésére is.

Élelmiszeripar

Az élelmiszeripar ágazatban – a SLIC által 2014. évre meghirdetett ellenőrzési kampány keretében – a munkavédelmi hatóság fokozottan ellenőrizte a megcsúszás és a megbotlás veszélyeit a munkahelyeken. A munkavégzés során használt fellépők, lépcsők nem megfelelő kialakítása, valamint a járófelületek sérülései, egyenetlenségei, továbbá a villamos táp- illetve hosszabbító vezetékek padozaton történő vezetése, vagy a takarítás nem megfelelő volta gyakran okoz csúszás- vagy botlásveszélyt. Ismétlődő szabálytalanság, hogy a közlekedési, menekülési utakon, vészkijáratok előtt raklapokon anyagokat tárolnak, illetve gépeket, üres göngyölegeket helyeznek el. Előfordulnak villamos biztonsággal összefüggő szabálytalanságok is. A munkaeszközök és gépek védőburkolatai általában megfelelőek, de a termelés ütemének javítása érdekében előfordul a reteszelő berendezések kiiktatása.

*A **húsiparban*** ritkán tapasztalható a védőeszközök biztosításával, használatával kapcsolatos mulasztás, de előfordul, hogy a munkavállaló a rendelkezésére bocsátott pl. lánckesztyűt nem viseli. Visszatérő szabálytalanság a használaton kívüli kések nem megfelelő tárolása is.

Sütőipari, illetve cukrászati üzemekben előfordul, hogy a forgó-mozgó alkatrészek, hajtások védőburkolatai, védőrácsai hiányoznak, nem megfelelően vannak rögzítve, illetve a gépeken – sérülés vagy elszennyeződés miatt – gyakran nem működik a vészleállító gomb. A kemencéknél a forró felület érintésének veszélyére figyelmeztető feliratok, piktogramok általában hiányoznak.

A takarításhoz, mosogatáshoz, fertőtlenítéséhez használt vegyi anyagokat váltogatják, de a szükséges kockázatbecsléseket gyakran nem végzik el, a vegyi anyagok biztonsági adatlapjaival kapcsolatos tájékoztatás elmarad, így a vegyi anyagok raktározásánál figyelmen kívül hagyva tárolják az összeférhetetlen anyagokat. Szerencsére azonban az egyéni védőeszközök biztosításának hiánya ritkán jelentett problémát.

A gépesített anyagmozgatás mellett kézi tehermozgatás is jellemző az élelmiszer feldolgozásnál. A kézi anyagmozgatás szabályaival kapcsolatban a munkavállalókat általában tájékoztatják. Azon munkaterületeken, ahol zaj, rezgés, légszennyező anyagok hatása éri a dolgozókat, vagy a technológia sajátosságából adódóan kedvezőtlen munkahelyi klímakörnyezetnek vannak kitéve, a munkahigiénés méréseket rendszerint nem végzik el.

Az ellenőrzött munkahelyeken a fizikai munkát végzők számára a diszkomfortos klímakörnyezet jelentős többletterhelést jelent. A munkáltatók a munkavállalók számára előírt pihenőhelyekről gondoskodnak, védőitalt igény szerint biztosítanak. Sajnos előfordul, hogy sütödében, pékségben, cukrászüzemben a sérülékeny csoportba tartozó munkavállalók (pl. terhes nők, fiatalkorúak) foglalkoztatási tilalmát nem tartják be, az alkalmazásuk során előírt külön kockázatbecslést nem végzik el.

A feldolgozó iparban végzett fokozott ellenőrzésnek köszönhetően az év során ellenőrzött munkáltatók kivétel nélkül biztosították munkavállalóik számára a foglalkozás-egészségügyi ellátást.

4.6 Gépipar

A gépiparban pozitív elmozdulást jelentett az autóipar fejlesztése, ennek ellenére az iparág egyéb területein az ellenőrzések tapasztalatai alapján összességében véve a munkavédelmi helyzet alig változott, sőt a munkabalesetek száma 9,5 %-kal nőtt is az előző évihez viszonyítva. Ennek oka – az autóiparon kívül - termelési volumen bővülésére is visszavezethető. Az ágazat nagy vállalkozásaiban a munkavédelmi helyzet jónak ítélhető. A munkavédelmi tevékenységet jól képzett szakemberek látják el, korszerű, biztonsági szempontból megfelelő a gépparkjuk, a munkaegészségügyi feladatok ellátását az előírások szerint biztosítják. Több munkáltatónál bevezetésre került a munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszere (MEBIR).

A kisebb létszámú fémipari/gépipari munkahelyek, gyártócsarnokok általában már meglévő, más funkciójú építményekből kerültek átalakításra. Náluk a termelő berendezések egy része „elöregedett”, az üzemeltetési dokumentációk hiányosak. A berendezések egy részét külföldről új vagy használt állapotban szerzik be, melyek többsége nem rendelkezik magyar nyelvű műszaki dokumentációval, az üzemeltetéshez szükséges tájékoztatóval, feliratozással. A korszerű technológiát, gépeket és gyártósorokat alkalmazó munkáltatók esetében csak elvétve lehet komolyabb hiányossággal találkozni. A kisvállalkozásokban azonban kevés új gépet használnak, míg a régi berendezések átalakítás nélkül nem mindig elégítik ki a hatályos előírásokat, így azok használata sok esetben nem biztonságos.

A gépipar is a gazdasági teljesítményt helyezi előtérbe, ezért még a veszélyes munkaeszközöknél is előfordul, hogy elmarad az előírt üzembe helyezés és az időszakos biztonsági felülvizsgálat. A gépek karbantartására – néhány nagyobb munkáltatót kivéve – gyakran nem fordítanak kellő figyelmet, lényegében a hibajavítás a jellemző.

A gépipar területén rendszeresen visszatérő súlyos veszélyeztetést jelent a biztonsági berendezések, védőburkolatok, reteszelések szabálytalan állapota, kiiktatása, valamint a villamos érintésvédelem, illetve a villamos érintés elleni védelem hiányossága.

A kockázatértékelések színvonala kevésbé javult az elmúlt években. Sok esetben hiányosak, és gyakran elmaradtak munkáltatói megelőző intézkedések is.

Az egyéni védőeszköz juttatás rendjét többnyire a kockázatbecslés alapján dolgozzák ki, de a beszerzés, készletezés, használat és az ellenőrzés során már adódtak problémák. A gépiparban sem biztosított mindenütt megfelelő védelmi képességű egyéni védőeszköz. Sok példa említhető azonban költségesebb, jobb minőségű, kényelmesebb egyéni védőeszköz biztosítására is.

A munkaköri alkalmasság vizsgálatával kapcsolatban a szabályozások minősége sokszor kifogásolható. Szemléletváltásra utal viszont, hogy a hát és deréktáji sérülések kockázatával járó kézi tehermozgatás helyes gyakorlatát a munkavédelmi oktatás keretében egyre több munkavállaló elsajátította, és a számukra biztosított segédeszközöket is igénybe vették.

4.7 Szolgáltatóipar

Kereskedelem, vendéglátás

Az ágazatban inkább kisebb súlyú hiányosságok fordulnak elő, de az újonnan alakuló vállalkozások sem minden esetben tesznek eleget munkavédelmi kötelezettségeiknek.

Az ellenőrzések során nyert tapasztalatok szerint a raktárakban található tároló állványokat gyakran nem rögzítik eldőlés ellen. A nagy felületű, fém tároló rendszereket, mosogatómedencéket stb. az egyenpotenciálra hozó hálózatba (EPH) sokszor nem kötik be. A villamos eszközöket illetően az érintésvédelmi szabványossági felülvizsgálatot, kötelező szerelői ellenőrzést gyakran nem végzik el. A kockázatértékelés sokszor még nagyobb áruházláncoknál is hiányos.

Az ideiglenes elárusító helyeken a sérült villamos kábelek, valamint a nyomáscsökkentő nélkül üzemelő PB-gázüzemű berendezések jelentenek baleseti veszélyt. A nagyobb kereskedelmi egységeknél az anyagmozgatás már jellemzően gépesített, de a kiskereskedelmi egységeknél továbbra is számolni kell a kézi anyagmozgatással. Ahol az anyagmozgatáshoz emelőgépeket használnak, az üzemeltetéssel kapcsolatosan még a nagyobb áruházláncok raktáraiban is fordult elő szabálytalanság.

Az ellenőrzött munkáltatók – kevés kivétellel – biztosítják munkavállalóik foglalkozás-egészségügyi ellátását, és rendelkeznek egészségügyi kiskönyvvel. Az elmúlt időszakhoz képest 2014-ben csökkent az előzetes és időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatok elmulasztása miatti intézkedések száma. A kockázatértékelések zöme nem tért ki a napi 8–12 órás állva, járkálva, kényszertesttartásban végzett munka hatásaira. Ugyanakkor szinte minden kereskedelmi egységben is biztosítottak ergonómiailag megfelelő, háttámlával ellátott széket a pénztárosok részére, így a munkavállalók felváltva ülve vagy állva végezhették munkájukat. Sok munkáltató nem határozza meg a takarító-, és fertőtlenítőszerek egészségkárosító hatása ellen védő eszközöket, és még a munkavédelmi oktatás sem tér ki azok ismertetésére. A nagyobb áruházak szociális helyiségei jól felszereltek, megfelelnek a munkahigiénés és közegészségügyi követelményeknek. A kisebb kereskedelmi, illetve vendéglátó egységeknél a raktárak mérete, a közlekedési útvonalon és az öltöző-zuhanyozó helyiségekben tárolt áru jelent gyakran problémát.

Mind a téli, mind a nyári időszakban több panasz, közérdekű bejelentés érkezett az üzletek kedvezőtlen klímaviszonyaival kapcsolatban. *A **szálláshely, vendéglátás*** területén visszatérő hiányosság a botlásveszély a rendezetlen tárolás miatt. A konyhai gépek burkolatai, segédeszközei gyakran hiányoznak (pl. tömőfa), ami balesetveszélyt jelent. A különböző gépeknél előfordul, hogy üzemelés közben a veszélyes térbe való benyúláskor nem áll le a gép. A figyelemfelhívó feliratok, piktogrammok elhelyezése sokszor elmarad (pl. forró felület, segédeszköz kötelező használata).

A régi épületekben üzemeltetett vendéglátó egységek konyhái általában nem klimatizáltak. Ezzel szemben a nagyobb szállodák és éttermek még a pszichoszociális kockázatokat is számba vették a kockázatértékelés során.

Járműjavítás

Az ágazaton belül üzemelnek autómárkák szerint specializálódott értékesítő és szervízhálózatok, valamint márka független, javító tevékenységet végző kisebb vállalkozások. Az ágazat fontos részét képezik a VOLÁN társaságok saját járműkarbantartó műhelyei is.

Az autószalonok – amelyek többsége ISO minősítéssel rendelkező – javító részlegei megfelelő munkabiztonsági színvonalúak, korszerű munkaeszközök állnak rendelkezésre, biztonságosabb keretek között történik a járművek javítása, azonban a szűkebb anyagi háttérrel rendelkező kisebb cégeknél sok munkabiztonsági hiányosság tárható fel. Jellemző mulasztás a gépi gépjárműemelő berendezés üzembe helyezésének, időszakos biztonsági felülvizsgálatának, szerkezeti és fővizsgálatoknak az elmaradása. A kézi járműemelőkön és a fém tartóbakokon a névleges teherbírás mértékét gyakran nem tüntetik fel. Hiba, ha a nem használt szerelőaknát nem fedik le, nem kerítik körbe. A villamos kisgépek vezetékei gyakran sérültek, védőburkolatok hiányoznak.

Pozitívumként említhető, hogy a karosszéria lakatos munkaterületeken a kielégítő légállapotot természetes vagy mesterséges szellőztetéssel biztosítják, a járműjavításnál a kipufogó gázok elvezetését helyi elszívó berendezéssel vagy flexibilis csővel megoldják.

Nagyobb mennyiségű veszélyes anyag felhasználása a gépjármű fényező-előkészítő tevékenységre jellemző. A gépjárműfényezést mindenhol elszívással rendelkező fényező fülkében végzik. Gondot jelent, ha az elszívó rendszer hatékonyságáról nem győződnek meg. Az ellenőrzések rámutattak arra, hogy a szellőztető rendszerek üzembe helyezésének elvégeztetése nem minden munkáltató számára ismert kötelezettség.

A gépjármű javító fényező technológiában alkalmazott adalékok, hígítók, lakkok szerves oldószer tartalmúak, a fényezésnél alkalmazott anyagok is tartalmaznak xilolt, toluolt. Ezért minősül súlyos, egészséget veszélyeztető mulasztásnak a munkaköri alkalmassági vizsgálatok és a biológiai monitor vizsgálatok hiánya.

Szállítás, hírközlés, közlekedés, logisztika

A közúti közlekedés/szállítás területén egyre több a korszerű és speciális kialakítású jármű. A járműpark többségben lízingelt, ezért a munkáltatók nem tartanak fenn javítóbázist. Az egyes járműtípusok gyártói és forgalmazói köréhez kapcsolódó márkaszervizek, javító bázisok korszerűek, biztonságos keretek között történik a közúti járművek javítása. A javító részlegek megfelelő munkabiztonsági színvonalúak, azonban a szűkebb anyagi háttérrel rendelkező kisebb vagy egyéni vállalkozásoknál még sok a munkabiztonsági hiányosság. A közúti szállítást végző tehergépjárművek, darus járművek esetén üzemeltetett emelőgépek biztonsági színvonala gyakran nem megfelelő. A veszélyeket elsősorban a daruzás valamint a szabálytalan rakodás jelentik.

Azoknál az autóbusz közlekedési vállalatoknál, ahol új és korszerűbb járműveket helyeztek forgalomba, nemcsak az utazás vált komfortosabbá, de a járművezetők munkakörülményei is jelentősen javultak. A légkondicionált autóbuszok jelentősen csökkentették a szélsőséges időjárási hatásokat (pl. hőségriadók idején), a rezgéscsillapított ülések az egész testre ható mechanikai rezgésexpozíció mértékét is a megengedhető egészségkárosító kockázati szint alá csökkentették. Az autóbusz vezetőkre a jegy- és bérlet ellenőrzéssel több feladat hárul, és mivel az utasok felszállása csak az első ajtóra korlátozódott, egyre gyakoribb a járművezetőkkel szembeni agresszió is. Mindez megnöveli a dolgozók pszichés terhelését.

*A **vasúti szállítás és járműjavítás területén*** meghatározó szerepet játszik a széttagoltság, ami munkavédelmi szempontból is gondot jelent. Az egyes munkaterületeken (pl. az állomásokon) egy időben több munkáltató munkavállalói is dolgoznak, de a munka összehangolása nem megoldott. Kiemelendő, hogy a kötöttpályás járművek javítása jelentősebb anyagi hátteret igényel, ezért a biztonságos munkafeltételek megteremtése sok esetben nem éri el a kívánt mértéket. A villamos üzemű járművek javítására/vizsgálatára kialakított csarnokokban többnyire dízel üzemű járműjavítás is folyik, de a füstgáz elszívása nem minden munkahelyen biztosított.

Folytatódott a vasúthálózat korszerűsítése és a vasútállomások átépítése, de a kiszolgáló létesítménynél és szolgálati helyeken a karbantartás sokszor elmarad, a létesítmények állagmegóvására nem mindig intézkednek. Előfordul, hogy szolgálati helyen a munkahelyi megvilágítás nem elégíti ki a követelményeket, a szociális helyiségek felújításának elmaradása miatt pedig a higiénés körülmények kifogásolhatók. A vasúti kocsik takarítását végző cégek esetében kiemelendő szabálytalanság, hogy a biológiai kóroki tényezőkkel kapcsolatosan nem kielégítő a munkavédelmi oktatás, munkakörhöz kötött védőoltások sem biztosítottak.

A ***légi közlekedés földi kiszolgálásánál*** a munkavállalókat érő megterhelések közül ki kell emelni a poggyászosztályozóban, valamint a repülőgépeknél végzett nehéz fizikai munkát, a kézi anyagmozgatást, illetve a zajexpozícióból származó kockázatokat.

A ***táv- és hírközlési ágazat*** sajátossága, hogy nagyobb részben a székhelyen és telephelyen kívül történik a munkavégzés. A postai szolgáltató tevékenység jelentős átalakításon ment keresztül. A főtevékenység melletti egyéb tevékenységek is megjelentek. Az épületek állaga jellemzően a kisposták esetében nem megfelelő. Előfordul, hogy a kézmosási lehetőséget mosdótállal biztosítják. Az elhelyezett áruk miatt leszűkítették a munkateret, a közlekedési utakat. A postahivatalok többségében csomagfelvételi tevékenység is folyik. A felvett csomagok súlya akár a 40 kg-ot is elérhet, de nem veszik figyelembe a kézi anyagmozgatás veszélyeit, pedig általában női munkavállalók végzik ezt a tevékenységet.

Pozitív változás, hogy a munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálatával kapcsolatban nem volt kifogás, és minden ellenőrzött munkahelyen volt elsősegélynyújtásra kiképzett munkavállaló, kijelölt elsősegélynyújtó hely és elsősegélynyújtó felszerelés is.

A **logisztika** területén jelentős fejlődés tapasztalható. A szállítmányozási, raktár-gazdálkodási, logisztikai központok megjelenése, a fejlődés jövőbeni útját jelöli ki. Itt elsősorban az anyagmozgatáshoz, rakodáshoz használt emelőgépek jelentenek kockázati tényezőt.

A 2014-ban végzett országos célvizsgálat kiterjedt a nagy logisztikai központokra is. A vizsgálat a kezelési jogosultságok területén tárt fel súlyos anomáliákat, amelyek a jogszabályi háttér rendezetlensége okoz. A munkáltatók kiemelt figyelmet fordítanak a gépkezelők megfelelő szintű képzésére, a géppark karbantartását felkészült szakműhelyekre bízták. A munkavédelmi oktatás terén előrelépést jelentett, hogy már részletesen kitértek a kézi tehermozgatás szabályaira is.

Raktározást elsősorban az ipari parkokba települt logisztikai vállalkozások végeznek, amelyek új épületben, rendkívül magas színvonalú technikai háttérrel működnek. Kisebb munkavédelmi hiányosságok fordulnak elő, melyek rendszerint a közlekedési, vészkijárati utakon történő árutárolás, az állványelemek sérülése, nem megfelelő állékonysága, a rögzítés, ütközés elleni védelem, illetve az EPH rendszerbe történő bekötés elmaradása miatt adódtak.

Energiaellátás

Az energiatermelés területén a megújuló energiaforrások az uniós elvárásoknak, támogatásoknak köszönhetően egyre inkább teret nyernek. Magyarországon az elmúlt tíz év alatt jelentősen nőtt a megújuló energia részesedése az áramellátásban.

Az **energiatermelő iparágban** meghatározó szerepet játszik a legolcsóbb áramot előállító, a hazai villamosenergia-termelés több mint felét biztosító Paksi Atomerőmű. Az erőműi blokkok biztonsága szempontjából kiemelkedő fontosságú munkakörben foglalkoztatott dolgozóknál az önálló munkavégzéshez hatósági, vagy társasági jogosító vizsga sikeres teljesítése is szükséges. Mind a társasági jogosító, mind pedig a hatósági jogosító vizsgák a sikeres jogosító vizsga időpontjától legfeljebb 3 évig vagy visszavonásig érvényesek. A jogosítványok érvényességét sikeres szinten tartó jogosító vizsga letételével, az érvénytartamon belül hosszabbítják meg.

Az **áramszolgáltatóknál** csak az irányítási, teherelosztási és adminisztratív feladatokat végzik, míg a rendkívül veszélyes szerelési és kiszolgáló tevékenységet (mint például a hibajavítást, az ügyeleti szolgálatot, az új hálózatok szerelését, a régi hálózatok felújítását) többnyire alvállalkozók végzik. Az áramszolgáltatók az alvállalkozókkal szemben magas követelményeket támasztanak a munkavégzés, így a munkavédelem terén is.

A **távfűtési szolgáltatókra** is jellemző, hogy a hibaelhárításon, a gyorsszolgálaton és a műszaki irányításon kívül minden más tevékenységet alvállalkozókkal végeztetnek el. A legveszélyesebb tevékenység a fűtőerőművekben a kazánok és az azok kiszolgálást végző gépek, berendezések karbantartása. Az ellenőrzött erőművek az előírásoknak megfelelően alkalmazták a rájuk vonatkozó biztonságtechnikai előírásokat. Speciális szakismeretet és gyakorlatot igényel az erőművekben az azbeszttartalmú berendezések és készülékek javítása és bontása. Az erre a tevékenységre megbízott szakcégek az azbeszt-mentesítést jól szervezetten, a speciális munkavédelmi előírások megtartásával végezték. Az időjárás viszontagságai között végzett területi javító munkák során megelőzést szolgáló munkaszervezési intézkedéseket tettek, a munkavállalóknak biztosították a védőitalt és a hideg elleni megfelelő védőruházatot. A csoportvezetők a munka megkezdése előtt ellenőrizték a csoport tagjainak közös és egyéni munkavédelmi felszerelését. A munkavédelmi felszerelések és az egyéni védőeszközök épségét a munkavállalók is kötelesek ellenőrizni és az esetleges meghibásodást a csoportvezetőnek azonnal jelenteni, aki a szükséges intézkedéseket megteszi.

Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése

Az ivóvízellátás, szennyvíz-elvezetés, tisztítás területén működő munkáltatók munkafeladataikat többnyire jól szervezetten, megfelelő egyéni védőeszközök használatával, a munkavédelmi előírások megtartásával végzik. A feltárt hiányosságok általában nem a technológiával, hanem a karbantartó műhelyekkel kapcsolatosak. A hálózatépítési tevékenységet külső alvállalkozókkal látják el, akik tevékenységük során sajnos kevésbé veszik figyelembe a munkavédelmi szabályokat.

4.8 Egészségügyi, szociális ellátás

Az egészségügy létesítményei – különösen a klinikák, kórházak, otthonok – nagy munkavállalói létszámú intézmények. A korlátozott anyagi és humán erőforrást elsősorban a betegellátásra koncentrálják, a biztonságos munkavégzéshez szükséges feltételeket maradéktalanul nem teljesítik. A rekonstrukcióba nem került egészségügyi intézmények jelentős részének műszaki állapota nem kielégítő, a kiszolgáló egységek munkavédelmi állapota a legtöbb esetben nem megfelelő. A karbantartásra, javításra minimális létszámot alkalmaznak. Ugyanakkor az elmúlt időben történt jelentős egészségügyi beruházásoknak köszönhetően több helyen javultak a munkafeltételek.

A több lépcsőben lezajlott átszervezések miatt az egészségügyi intézmények a munkavédelmi dokumentációt folyamatosan adaptálják. Az összevont gazdálkodású telephelyek nagy száma,

földrajzi távolsága és összetett tevékenységi profilja esetenként jelentősen meghaladja a munkavédelmi feladatokat ellátók munkakapacitását.

A munkahelyi kockázatértékelést elkészíti a munkáltató, de sokszor hiányzik a pszichoszociális kóroki tényezők, a több műszakos munkarend figyelembe vétele. Az ágazatban az egyéni védőeszközök juttatásának kiemelt jelentősége van. A munkavállalók a munkakör ellátásához szükséges védőoltásokat megkapják, a munkavégzés során a higiénés szabályokat az előírt protokoll alapján betartják. Az egészségügyi dolgozók egyre növekvő hányada vesz részt az időszakos munkaköri orvosi alkalmassági vizsgálatokon. Rendelkezésre áll étkezési lehetőség és pihenőhely nemcsak a betegellátásban részt vevők, hanem az adminisztratív munkát végzők számára is. Biztosított a kézmosás és kézfertőtlenítés lehetősége, de az öltözéshez, tisztálkodáshoz szükséges szociális helyiségek nem minden esetben megfelelő állapotúak.

Típusos hiányosság, hogy a betegek mozgatására, emelésére szolgáló eszközök nem elégséges számban állnak a dolgozók rendelkezésére, ami kiemelt kockázatot jelent a hát- és deréksérülés esetén. A vegyi anyagok kockázatelemzése rendszerint nem megfelelő, a munkavállalók tájékoztatása nem elégséges. Változatlanul gyakoriak az ágazatban a közlekedésből adódó elcsúszások, botlások, melyben szerepet játszik a dolgozók túlterheltségből adódó fáradtsága is.

Az éles, hegyes eszközök által okozott sérülések megakadályozására és a fertőzések kockázatával járó egészségügyi tevékenységekre irányuló kiemelt ellenőrzés ráirányította az ágazatban dolgozók és munkáltatók figyelmét a kockázatok jelentőségére, ami a munkavédelmi hatóság tapasztalata szerint pozitívan befolyásolta a szemléletüket is.

4.9 Oktatási intézmények

Az oktatási intézmények vonatkozásában az új beruházások, rekonstrukciók, komplett felújítások a munkavédelmi helyzeten is javítottak, de az intézmények állaga változó képet mutat.

A kisebb településeken működő *alapfokú képzést* végző oktatási intézmények állagmegőrzésre törekednek ugyan, de az épületek és tantermek állapota – a rendszeres karbantartások, javítások elmaradása következtében – gyakran nem megfelelő.

Az *ipari szakmunkásképző- és szakközépiskolákban* sokszor elavult gépeket üzemeltetnek minimális karbantartással. Előfordul, hogy az intézmény nem biztosít teljes körűen a tanulók számára a tevékenységnek és az expozíciónak megfelelő védelmet nyújtó egyéni védőeszközöket. A gyakorlati oktatás során a szakoktató feladata a munkavédelmi oktatás, de ennek színvonala esetenként nem megfelelő, sőt sokszor nem követelik meg az előírásoknak megfelelő munkavégzést sem.

4.10 Bányászat

A munkavédelmi hatóság hatásköre a munkaegészségügyre terjed ki, a bányászat munkabiztonságát a bányászati hatóság ellenőrzi. Munkaegészségügyi tapasztalatok szerint azon ellenőrzött bányászati munkahelyeken, ahol korszerűsítésekre, fejlesztésekre volt lehetőség, a munkakörnyezet kialakítása és az egyéni védelem biztosítása is megfelelő volt, a munkahelyek munkavédelmi helyzete is javult. A védőeszköz használatát igénylő tevékenységek során a munkavállalók számára a szükséges egyéni védelmet biztosították, azokat a dolgozók viselték. A munkáltatók és a munkavállalók ismerik a foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíció kialakulásához vezető okokat.

A 2014. évben a bányászati munkahelyek munkaegészségügyi célvizsgálata során kiemelt ellenőrzési szempont volt a por-, a zaj- és a rezgés-expozícióval járó tevékenységek vizsgálata. Az egészségvédelmi határértékekkel szabályozott expozíciók fennállása ellenére a munkáltatók jelentős része nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően gondoskodott a műszeres munkahigiénés vizsgálatok (zajmérés, rezgésmérés) elvégzéséről.

A legtöbb foglalkozási megbetegedés gyanúját jelentő esetbejelentés – az összes bejelentett eset 28%-a – a bányászat területéről, kizárólag Baranya megyéből érkezett, amely döntően az évtizedekkel korábban bányászként dolgozók munkahelyi expozíciójából adódott. A bejelentésének magas számát a betegség kialakulásának hosszú látencia ideje, esetleg súlyosbodása (progressziója), a megbetegedés (szilikózis) napjainkban történő diagnosztizálása magyarázza.

5 Az egyéni védőeszköz ellátás helyzete

Egyéni védőeszköz ellátás és használat

Az egyéni védőeszközök választéka és minősége hazánkban összességében jónak mondható, de változatos képet mutat. A professzionális eszközök mellett továbbra is nagy számban forgalmaznak az előírt megfelelőséget értékelő eljáráson át nem esett termékeket. Tendenciaként elmondható, hogy egyre több munkáltató biztosítja munkavállalói számára a védőeszközöket, de azok nem minden esetben felelnek meg a munkakörhöz és a munkafolyamatokhoz kapcsolódó kockázatoknak, illetve használatát, tárolását, cseréjét nem, vagy nem teljes körűen követelik meg a munkáltatók. A kisebb hányadban lévő, magas munkakultúrájú szervezeteknél az egyéni védőeszköz ellátottság megfelelő. A védőeszközök minősége jó, kellő számban állnak rendelkezésre, cseréjük biztosított. Ezen munkáltatóknál a védőeszköz használatát szigorúan megkövetelik, Folyamatosan több ember ellenőrzi a használatot, akik az egyéni védőeszközök viselésének elmulasztása esetén különböző szankciókat is alkalmazhatnak. Szintén javulás tapasztalható azoknál a vállalkozásoknál, ahol az egyéni védőeszköz használat elmulasztásából korábban munkabaleset, foglalkozási megbetegedés vagy fokozott expozíció következett be.

A kisebb vállalkozásoknál az egyéni védőeszköz juttatása, átadása, viselése, tárolása, és cseréje körül számtalan probléma fordul elő. Az egyéni védőeszköz juttatási rend és a

kockázatértékelés általában hiányos, mivel a munkáltató a munkavállalók munkakörére koncentrál, és nem határozza meg azokat a munkafolyamatokat, amelyek az egyéni védőeszköz használatát indokolják.

Az ellenőrzések során visszatérő hiányosság, hogy a munkáltatók ugyan biztosítják az egyéni védőeszközöket, de a munkavállalók nem viselik, mert feleslegesnek és kényelmetlennek ítélik azokat. Ugyancsak visszatérő probléma, hogy a gyártó által meghatározott használati idő lejárta után is viselik az egyéni védőeszközöket, de előfordulnak védelmi képességüket vesztett egyéni védőeszközök is.

Az egyéni védőeszközök biztosításának, illetve használatának elmulasztása súlyos veszélyeztetést jelentő hiányosságként elsősorban az építőiparban, a feldolgozóiparban, a gépgyártás és fémfeldolgozás ágazatokban állapították meg az ellenőrzések során.

Továbbra is problémát jelent a próbaidő alatti és az alkalmi munkavégzést folytató munkavállalók, illetve a közfoglalkoztatottak, egyéni védőeszközzel történő ellátása, ahol a magas fluktuáció tovább súlyosbítja a jogszabályokban előírtak teljesítését.

6 Munkavédelmi kutatás és tudományos munka

Biológiai monitorvizsgálatok továbbfejlesztése

A munkahelyek kémiai biztonságáról szóló 25/2000 (IX. 30.) EüM-SzCsM együttes rendelet tervezett módosítása alapján az eddig alkalmazott *t.t*-mukonsav helyében egy új benzol metabolit – az *S*-fenil-merkaptánsav – meghatározása lép. Kutatás során vizsgálták, hogy a jelenlegi műszerparkkal az új metabolit meghatározása szakmai szempontból megnyugtató módon elvégezhető-e. Az *S*-fenil-merkaptánsav tervezett határértéke 40 µg/g kreatinin, aminek az egy tizedét kell a mérés során kimutatni. A jelenlegi felszereltséggel azonban ez a határérték csak nagymértékű dúsítással lenne mérhető, emiatt a minta-előkészítési szakasz igen elhúzódik és egy nap alatt maximum csak 20 minta feldolgozását teszi lehetővé. A kutatás megállapította, hogy egy új, hatékonyabb és nagyobb mintaszám feldolgozását lehetővé tévő meghatározási módszer kidolgozására van szükség. Az elmúlt évben telepített 2 db nagyhatékonyságú folyadékkromatográfiás rendszer (High Liqiud Chromatographia: HPLC) használatba vételével a jelenlegi vizsgálati módszerek beállítása volt a cél. Ennek értelmében az egyik készülék alkalmassá vált metilhippursavak és a mandulasav vizeletből történő mérésére, míg a másik készülékkel az *o*-krezol és a fenol vált kimutathatóvá.

Esélyegyenlőség, a foglalkozás-egészségügy szerepe a fogyatékkal élők munka-erőpiaci integrációjában

A vizsgálat célja egy átfogó, több lépcsős tanulmány elkészítése volt, amelynek során a fogyatékkal élő személyek munkaerő-piaci integrációját befolyásoló tényezők képezték vizsgálat tárgyát. A beavatkozással nem járó vizsgálat adatait felhasználva *„Fogyatékkal élő személyek munkaköri és szakmai orvosi alkalmasságának véleményezése hallássérült személyek esetében”* címmel előkészítésre került egy szakmai anyag.

A közfoglalkoztatásban résztvevő 1000 fő munkanélküli egészségi adatainak feldolgozása

A közfoglalkoztatás olyan foglalkoztatási programokat jelent, ahol az értékteremtő munkavégzéssel – egyes esetekben továbbá a gyakorlati képzéssel történő összekapcsolásával - a munkavállalási hátrányok leküzdése, az álláskeresők képzettségi szintjének növelése, készségeik fejlesztése és gyakorlati tapasztalatok megszerzése a cél. A közfoglalkoztatási programok szabályozott támogatási rendszerben, kérelemre induló eljárás keretében érhetők el, amelyek egyidejűleg segítik a helyi, illetve a térségi és az országos célok megvalósítását, továbbá előre megtervezett, majd ellenőrzött, értékteremtő foglalkoztatást jelentenek.

A közfoglalkoztatás megkezdése előtt kötelező a jelentkező személyek foglalkoztathatóságának orvosi vizsgálata és véleményezése. Budapesten két Foglalkozás-egészségügyi Szakellátó hely által vizsgált 500 - 500 dolgozóról készült adatok feldolgozása történt meg. Az egyik szakellátó helyen főleg a belvárosból, a másik szakellátó helyen Csepelről, a VIII. és a XIII. kerületből kerültek ki a vizsgálatra jelentkezők. A kutatás arra keresett választ, hogy van-e a demográfiai, a szociális és a morbiditási adatokban különbség a két vizsgált populáció között.

Munkaképességi Index hazai bevezetése

Az alapvető cél egy hazai, több ágazatra kiterjedő felmérés előkészítése volt, ami a kérdőív véglegesítését, a TUKEB (Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatási Bizottság) engedély megújítását, a vizsgálatban résztvevők toborzását és tájékoztatását jelentette. Feladat volt a munkaképesség fejlesztését szolgáló szakmai kiadványok (Deréktáji gerincbetegséggel és – gerincműtétet követő állapottal élők munkaköri orvosi alkalmasságának meghatározása, illetve munkahelyi rehabilitációjuk és a munkaképességük fejlesztése; hasi sérvvel, illetve – sérvműtét utáni állapottal élők munkaköri alkalmasságának meghatározása, illetve munkahelyi rehabilitációjuk és a munkaképességük fejlesztésének módszerei; depresszió miatt jelenleg, illetve korábban kezeltek munkaköri orvosi alkalmasságának meghatározása, illetve munkahelyi rehabilitációjuk és a munkaképességük fejlesztésének módszerei) elkészítésének felügyelete is.

7 A Munkavédelmi Tanácsadó Szolgálat működése

A tanácsadás a normatív követelmények ismertetésére, a helyes munkahelyi gyakorlat bemutatására, a munkabiztonsággal és a munkaegészségüggyel kapcsolatos kérdésekre terjed ki. A munkavédelmi tanácsadás két területen folyt, egyrészt a Fővárosi és Megyei Kormányhivatalok Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szervének Munkavédelmi Felügyelőségein, valamint az NMH MMI Munkavédelmi Információs Szolgálatán (MISZ-en) keresztül.

A Munkavédelmi Felügyelőségeken 2014. év folyamán 2215 db volt a tanácsadások száma (ez összesen 4362 db kérdés megválaszolását foglalta magába), míg a MISZ-nél összesen 4869 db volt a tanácsadások száma (ez összesen 5836 db kérdés megválaszolását foglalta

magába). Mindez egyértelműen igazolja a munkavédelmi szakmai tanácsadás iránt megnyilvánuló kiemelt érdeklődést. Az érdeklődők leggyakrabban a munkahelyeken történt balesetek kivizsgálásával, minősítésével, a munkabaleseti jegyzőkönyv kitöltésével kapcsolatban tettek fel kérdéseket. Nagy figyelem irányult az egyéni védőeszközök juttatására és használatára vonatkozó tudnivalókra, a kockázatértékelésre és a munkaeszközök biztonságára vonatkozóan. A slágertémák között említhető az anyagmozgató gépkezelők képesítésének, jogosultságának és orvosi alkalmasságának az értelmezése. Sokan kértek tájékoztatást a foglalkozási megbetegedések kivizsgálásával kapcsolatban is. Az információt kérők közül igen jelentős a munkavédelmi szolgáltatást végző munkavédelmi szakemberek száma. Az egyéni vállalkozók, a kisvállalkozások vezetői is rendszeresen kérnek tanácsot. A munkavállalók jellemzően akkor jelentkeznek, ha sérelem éri őket, de egyre többen tájékozódnak a munkakörülmények biztonsági előírásai iránt is.

8 Nemzetközi kapcsolatok

Az NMH képviselte Magyarországot a SLIC és az Európai Bizottság mellett működő Munkavédelmi Tanácsadó Bizottság Kormányzati Érdekcsoportjának (ACSH GIG: Advisory Committee on Health and Safety at Work Government Interest Group) munkájában. Az NMH MMI közreműködött továbbá a SLIC két munkacsoportjának – Gépirányelv (MACHEX) és a Hatósági munka (ENFORCEMENT) –tevékenységében is. A Hatósági munkacsoport keretében működik az ún. ismeret-megosztó honlap (KSS: Knowledge Sharing Site), amely az Európai Unió tagállamainak munkavédelmi hatóságai részére biztosít közös platformot. Az NMH MMI 2014. év során 22 téma elemzésében vett részt.

Az NMH MMI működtette az Európai Munkavédelmi Ügynökség (EU-OSHA: European Agency for Safety and Health at Work) Nemzeti Fókuszpontját, ellátott tájékoztatással kapcsolatos feladatokat és működtette a Fókuszpont weblapját is. Az EU-OSHA finanszírozásával 2014-ben hat rendezvény került megrendezésre Budapesten és vidéken, több száz résztvevővel. A rendezvények közül három az EU-OSHA 2014-15. évi *„Egészséges Munkahelyek – Kezeljük a stresszt!”* kampányához kapcsolódott. A kampány szakmai rendezvényeit két sajtókonferencia és két sajtóközlemény is támogatta, amelyek hatásaként a magyarországi médiumokban 404 sajtómegjelenés volt detektálható. A kampányhoz kapcsolódó Helyes Gyakorlat Díj pályázatra beérkezett pályamunkákat a Fókuszpont Hálózat értékelte, a magyarországi nyerteseket oklevéllel jutalmazta. Közös szervezésben a megyei munkavédelmi hatóságok részvételével több helyszínen a KKV-k számára szeminárium került megszervezésre. 2014-ben Nemzeti Partnerségi Találkozó szervezésére került sor Budapesten, amely a *„Munkavédelem – megtérülő befektetés”* címet viselte. Az EU-OSHA támogatásával történt 2014-ben is az Óbudai Egyetemmel közös szervezésben rendezett filmvetítés, ahol a „Kutatók éjszakája” rendezvény keretében tekinthették meg az érdeklődők a tárgyévi – Börtönőrök című – dokumentumfilmet.

2014. februárban a kínai Guangxi tartomány valamint és Guigang és Liabin városok munkavédelmi intézményei képviselőinek delegációját fogadta az NMH MMI, májusban török középiskolások érkeztek látogatóba az NMH MMI-hez.

Melléklet

Minisztériumok és önálló szervezetek beszámolói

1. Belügyminisztérium

A belügyi ágazat, így a BM hivatali egységek, a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi *((Rendőrség, Katasztrófavédelem, Büntetés-végrehajtás, Terrorelhárítási Központ, Nemzeti Védelmi Szolgálat, Alkotmányvédelmi Hivatal, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat)* és nem rendvédelmi szervek *(Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ; Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal; Nemzetközi Oktatási Központ; Közszolgálati Személyzetfejlesztési Főigazgatóságnál;, Országos Vízügyi Főigazgatóságnál valamint a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatal)* munkavédelmi tevékenysége jogilag egyaránt szabályozott keretek között folyik.

A belügyi ágazathoz tartozó szerveknél alapvetően rendelkezésre állnak a szakszerű és hatékony munkavédelmi tevékenységhez szükséges személyi feltételek. A munkavédelmi szakemberek által végzett belső munkavédelmi ellenőrzések elősegítették az egészséget, biztonságot veszélyeztető esetleges hiányosságok feltárását, és a szervek törekedtek azok lehető legrövidebb időn belüli megszüntetésükre. A belügyminiszter irányítása alá tartozó nem rendvédelemi szerveknél külső „civil" munkavédelmi hatóság által lefolytatott ellenőrzések száma 6 volt, amelyekre az Országos Vízügyi Főigazgatóság központi és regionális szerveinél került sor. Az ellenőrzések közül 3 átfogó jellegű volt, 1 a halálos baleset kivizsgálására irányult, 2 esetben célellenőrzés keretében a védőfelszerelések használatát vizsgálták. A külső hatóság az ellenőrzések során 1 esetben tárt fel hiányosságot, amelynek lényege, hogy a kockázatértékelés nem terjedt ki a közúton végzett munka veszélyeinek vizsgálatára. Az eljáró hatóság a hiányosság megszüntetésére kötelezte a munkáltatót, amely alapján a kockázatértékelés kiegészítése megtörtént. A rendvédelmi szerveknél 2014. évben a Korm. rendeletben kijelölt munkavédelmi hatóságok által tartott ellenőrzések száma három volt, amelyből kettő a rendőrség szerveinél és egy pedig a Terrorelhárítási Központnál került lefolytatásra.

A szerveknél kiemelt feladatként kezelték a munkavédelmi oktatást annak érdekében, hogy a személyi állomány és a közfoglalkoztatottak egyaránt elsajátítsák az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéssel kapcsolatos ismereteket, valamint ennek keretében elsősegélynyújtás oktatásában is részesüljenek. Fokozott figyelmet fordítottak a szerveknél a szükséges egyéni védőeszközök biztosítására, azok használatának megkövetelésére, és a megfelelő használatot szintén oktatás keretében mutatták be a dolgozóknak. A rendvédelmi szerveknél az individuális kockázatértékelésre vonatkozó módszertani útmutató segítségével a kockázatértékelés napi tevékenységgé vált, amelynek szerepe még inkább felértékelődik a jövőben, és nagy jelentőséggel bír a balesetek, foglalkozási betegségek megelőzésében. A foglalkozás-egészségügyi feladatot ellátó szolgáltatók, illetve az alapellátó egységek nagy hangsúlyt fektettek az alkalmassági vizsgálatok végzésére, a megelőzési-, illetve gondozási tevékenységre, valamint a munkakörhöz kötött védőoltások megszervezésére és beadására. A belügyi ágazathoz tartozó szervek munkavédelmi helyzete kielégítő. A szervek folyamatosan nagy hangsúlyt fektettek az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeinek biztosítására.

2. Emberi Erőforrások Minisztériuma

Hatályba lépett az egészségügyi szolgáltatás keretében használt, éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések megelőzésére, az ilyen eszközök használatából eredő kockázatok kezelésére, valamint az egészségügyi tevékenységet végző személyek tájékoztatására és képzésére vonatkozó követelményekről szóló 51/2013. (VII. 15.) EMMI rendelet.

Az egészségügyi szolgáltatásban dolgozók munkahelyi védelmét szolgálja továbbá az egészségügyi intézményekben keletkező hulladék kezelésének szabályozása (az egészségügyi intézményekben keletkező hulladék kezeléséről szóló 1/2002.(I.11.) EüM rendelet).

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatósága által kezdeményezett „*Összefoglaló jelentés az egészségügyi szolgáltatás keretében használt éles vagy hegyes munkaeszközök által okozott sérülések és fertőzések kockázatával járó tevékenységek célvizsgálatáról (2014. március 3. - április 30.)"* dokumentum szerint a célvizsgálat eredményeként a munkavállalók és a betegek biztonsága egyaránt javult, az ellenőrzések során a felügyelők tájékoztatással, a munkavédelmi szabályok ismertetésével, értelmezésével is segítették munkáltatókat. A Hivatal megállapítása szerint „a munkáltatókkal folytatott konzultációk hasznosnak és eredményesnek bizonyultak."

A jogszabályok, így a munkavállalók egészségét, biztonságát érintő jogszabályok is a szakmai előkészítést követően közigazgatási és társadalmi egyeztetésre kerülnek. Ennek keretében lehetőség van az érintett szakmai illetve civil szervezetek részéről észrevételek, vélemény megfogalmazására. Ágazati szintű döntéshozatal esetén bevonásra kerülnek az érintett szakmai kamarák, mint köztestületek, a munkavállalói csoportokat érintő döntések esetén pedig minden esetben szakmai szervezetek, illetve szakszervezetek kerülnek bevonásra.

A munkavédelmi és munkaegészségügyi ismeretek szervezett formában kerülnek tanításra, véleményünk szerint azonban az ismeretek gyakorlatcentrikus oktatása, valamint az egyes ágazatokra jellemző munkavédelmi és munkabiztonsági kockázatok témakörével történő kiegészítése szükséges. Az egészségügyi szakképzés esetén a munkavédelmi szakember mellett egészségügyi szakdolgozó jelenléte is szükséges.

Általánosságban elmondható, hogy a középszintű oktatásban kiemeltebb hangsúlyt kap a munkavédelem, ezzel a tudással érkeznek a felsőoktatásba a hallgatók. Megfigyelhető, hogy a felsőoktatási intézmények a szakterületükhöz igazodóan indítanak munkavédelemmel összefüggő képzéseket (pl.: mérnöki kar, agrár szakok). Álláspontunk szerint a felsőoktatásba bekerülő hallgatóknak szükséges lenne kötelezővé tenni a munkavédelmi és tűzvédelmi jellegű oktatást. Mind az általános orvos, mind a fogorvos, mind pedig a gyógyszerész mesterképzési szak képzési és kimeneti követelményei között szerepelnek az egészségre veszélyes ártalmak kiküszöbölésére vonatkozó ismeretek, illetve az alapvető klinikai készségeket igénylő beavatkozások szakmai standardok szerinti kivitelezésére, amely a kivitelező személyére és a betegre egyaránt vonatkozó biztonsági előírásokat is tartalmazza.

Az Orvos-és Egészségtudományi képzési területek:

1. Ápolás és betegellátás alapképzési szakán a munkavédelemmel, munkahelyi egészséggel kapcsolatos ismereteket vélhetően az alapképzés törzsanyagában lévő alapozó ismeretek, illetve szakmai és differenciált szakmai anyagok tartalmazzák, az adott tananyagtartalom mellett. Ezen felül az ápoló és betegellátók a dietetikus szakirányon külön nevesítve ismerik az élelmezési üzemre vonatkozó általános követelményeket.

2. Egészségügyi gondozás és prevenció alapképzési szakon közös kompetenciaként jelenik meg az egészségügyi kockázatot hordozó helyzetek, baleset-megelőzési előírások ismerete. A Népegészségügyi ellenőr alapszakon ezen felül az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeinek, valamint a megfelelő munkakörnyezet kialakítása feltételeinek ismerete is szerepel.

3. Orvosi laboratóriumi és képalkotó diagnosztikai analitikus alapszakon közös kompetenciaként jelenik meg az orvosi laboratóriumi, képalkotó diagnosztikai munkára vonatkozó egészségvédelmi, munkavédelmi, balesetvédelmi és tűzrendészeti előírások ismerete, és a laboratóriumi vagy képalkotó diagnosztikai veszélyes hulladékokra vonatkozó előírások betartására vonatkozó ismeretek.

3. Földművelésügyi Minisztérium

1. Az iskolarendszerű agrár-szakképzésben résztvevő tanulók munkavédelmi ismereteinek színvonala, az előrelépés lehetőségei

A Földművelésügyi Minisztérium fenntartásában 46 agrár-szakképző intézmény 59 feladat ellátási helyen a köznevelési rendszer szerves részeként végzi szakképzési feladatát. A köznevelési feladatellátás során figyelemmel kell lenni az egyes szakképesítések szakmai- és vizsgakövetelményeinek tartalmára is. E szakmai tartalmak között szerepel a tanulók munkavédelmi ismeretekre történő felkészítése is. Intézményeinkben - iskolatípustól és képzésüktől függetlenül - részesülnek ún. általános munkavédelmi oktatásban a pedagógiai programban meghatározottak és egyéb szabályzatokban, SzMSz-ben és a Házirendben rögzítettek szerint. Több intézményünk - minőségbiztosítási rendszeréhez kapcsolódóan - rendelkezik Munkavédelmi Szabályzattal, amelyek a gyakorlati oktatás helyszínét biztosító tangazdaságok, tanüzemek, tanműhelyek, laborok stb. konkrét munkavédelmi szabályait is tartalmazzák. Ezek megismertetését az intézmények minden esetben biztosítják a tanulók számára. Mindezek célja az, hogy olyan munkavédelmi ismereteket közöljünk az intézményekben dolgozókkal és diákokkal, melyek a tanítványok készségét, jártasságát, helyes szemléletük kialakítását, fejlesztését célozzák, megelőzve ezzel a balesteket, illetve az esetleges egészségkárosodást.

Tanórai keretek között szakiskolai tanulóink „Biztonságos üzemeltetés” címen heti 2 órában folyamatosan foglalkoznak munkavédelmi ismeretszerzéssel. Ez azonban túl általános, sok esetben nem kellően „szakma-specifikus” ismeretanyagot tartalmaz. Szükség lenne a szakmai- és vizsgakövetelményekben a munkavédelem nagyobb óraszámban történő

megjelenítésére. A munkavédelem tananyagát nem feltétlenül kellene külön „tantárgyként” kezelni, ehelyett megfontolandó lenne, hogy a szükséges munkavédelmi ismeretanyagot az iskolai tananyagban más, vonatkozó tantárgyak tanulási céljaiba kellene beépíteni, ehhez azonban szükséges lenne kidolgozni a különböző korosztályok számára a kockázatokkal kapcsolatos oktatás és a munkavédelem alaptantervi tantárgyakra vonatkozó tanulási célokat. Megállapítható, hogy tanulóink szakképesítésük megszerzése után kikerülve a tényleges munkaerő-piacra általános munkavédelmi ismeretekkel és a szakmájukhoz kapcsolódó „szakma-specifikus” munkavédelmi ismerettel rendelkeznek, azonban a fentiekben javasolt változtatások megvalósulása esetén a tanulókban kialakulhatna az a biztonsághoz való helyes viszony és szemlélet, amely általában hiányzik az emberek szemléletéből, gondolkodásmódjából.

Az ágazat irányítása alá tartozó munkáltatóknál fennálló munkakörülményekről, a munkavállalók egészségét, biztonságát veszélyeztető kockázati tényezőkről, valamint a felsőfokú oktatásban résztvevő hallgatók munkavédelmi oktatásának aktuális helyzetéről a minisztérium részére nem állnak rendelkezésre átfogó, véleményformálásra alkalmas információk. A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. tv. által a miniszter részére biztosított felhatalmazások, valamint a részére előírt feladatok végzése széleskörű, megalapozott információszerzésre nem adnak lehetőséget.

2. A munkabalesetek alakulása

A rendelkezésre álló adatok alapján 2014. évben a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, halgazdálkodás és a dohánytermékek gyártása, az élelmiszer- és italgyártás, valamint a fafeldolgozás és az állategészségügy területén növekedett a munkabalesetek száma az előző évhez viszonyítva. A halálos munkabalesetek száma jelentősen csökkent a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, halgazdálkodás területén. Az élelmiszer- és italgyártás területén a halálos balesetek száma kismértékben nőtt, a csonkulással járó balesetek száma pedig csökkent. A csonkulásos baleseti adatok a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, halgazdálkodás és a dohánytermékek gyártása, valamint a fafeldolgozás területén növekedtek.

3. Munkavédelmi kutatás

A rendelkezésre álló információk szerint 2014. évben a tárca irányítása alá tartozó intézeteknél munkavédelmi kutatás nem folyt, amely elsősorban finanszírozási okokra vezethető vissza.

4. Honvédelmi Minisztérium

A munkakörülmények a Magyar Honvédség magyarországi munkahelyein kielégítőek.

A honvédelmi ágazat tekintetében a munkakörülmények folyamatos, tervszerű fejlesztése azonban elsősorban a költségvetési erőforrások beszűkülése miatt az optimálisnál továbbra is lassúbb.

Érdemi fejlesztésre a 2014. évben is elsősorban a missziós tevékenységek, illetve az újonnan kialakításra kerülő képességek biztosítására szolgáló létesítmények, technológiák, hadfelszerelések tekintetében volt lehetőség.

A döntések tervezeteinek elkészítésébe, véleményezésébe a tárca reprezentatív szakszervezetei (HOSZ, HODOSZ), és a Honvédségi Érdekegyeztető Fórum bevonásra kerülnek.

A Magyar Honvédség tevékenysége során, elsősorban a missziós feladatokkal kapcsolatban, több – Magyarországon nem megszokott – kockázati tényező jelentkezik, amelyek az ott szolgálatot teljesítő állomány egészségét, biztonságát veszélyeztetik. Ezek elsősorban az emberek és állatok támadásából, klimatikus hatásokból, pszichoszociális hatásokból erednek.

A nemzetközi missziókban szolgálatot teljesítő állomány esetenként ellenséges támadás veszélyének van kitéve. A szolgálatot sokszor Magyarországon nem őshonos, agresszív állatok (pl. mérges kígyók, skorpiók, moszkitók) elterjedési területén kell végezni. A külszolgálat általában a magyarországi klimatikus viszonyoktól jelentősen eltérő területeken folyik. Nyáron extrém (sivatagi) meleg télen igen hideg körülmények között is kell gyakran szolgálatot teljesíteni, ami nagy megterhelést, és az ezzel járó egészségi, illetve baleseti kockázatot jelent az állomány számára. A külszolgálatot végző állomány rendelkezik a megfelelő védőfelszerelésekkel, egyéni (katonai) védőeszközökkel, azonban egyes esetekben ezek viselete komoly megterhelést, többlet terhelést jelent. (Pl. a meleg időszakban, sivatagi környezetben az előírt védőöltözékben végzett szolgálat. A védőöltözet több tíz kg is lehet, a konkrét veszélyeztetéstől függően.) Az adott környezeti körülmények között a személyi állomány munka közbeni pihenési lehetőségének biztosítása is sokszor csak nehézkes szervezési intézkedések árán oldható meg. A családtól, barátoktól, a megszokott hazai környezettől való huzamos távollét (tetézve az idegenekkel való összezártsággal) komoly pszichoszociális kockázatként jelentkezik. Ennek csökkentése érdekébe az ágazatban tevékenykedők fokozott figyelmet fordítanak a missziós tevékenységben résztvevők egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülményeinek megteremtésére.

5. Igazságügyi Minisztérium

A munkavédelmi helyzet javítását célzó központi intézkedések/kezdeményezések nem történtek. A munkakörülmények kielégítőek.

Nem olyan új technológia, és/vagy a munkavállalók egészségét, biztonságát veszélyeztető kockázati tényező, amellyel a munkavédelmi hatóságnak fokozott figyelmet kell majd fordítania a jövőben. A munkatársak egészségét, biztonságát és a munkakörülményeket érintő döntések meghozatalakor a döntésbe a munkatársak képviselői, a szakszervezetek bevonásra kerülnek és a döntéseknél figyelembe veszik a munkavállalók igényeit.

A gyakornoki programok tapasztalatai alapján szükség lenne a munkavédelmi ismeretek aktuális, gyakorlati tudást is biztosító képzésére a felsőoktatásban.

6. Külgazdasági és Külügyminisztérium

A Külgazdasági és Külügyminisztérium – továbbiakban KKM - 2015 évi munkavédelmi feladatainak erősítésére külső szakértő cég is bevonásra került. A munkakörülmények – munkavédelmi szempontból – kielégítőek (jók) a KKM teljes területén

A munkavállalók egészségét, biztonságát és a munkakörülményeket érintő ágazatai döntések meghozatalakor a munkavállalói képviseletek és az érintett civil szervezetek bevonásra kerülnek. A KKM a vonatkozó jogszabályok alapján végzi ez irányú tevékenységét.

Az iskolarendszerű (alsó-, közép-, és felsőfokú) oktatás során alkalmazott munkavédelmi képzésre átfogó adatokkal a KKM nem rendelkezik. Tapasztalat az, hogy a pályakezdő munkatársak ilyen jellegű ismeretei nem, vagy alig kimutathatók.

A KKM területén döntően irodai jellegű, kisebb részben a gépjárművekkel, illetve kisgépekkel kapcsolatos munkavégzés folyik. A munkabalesetek elkerülése érdekében teljes körűen alkalmazásra kerülnek a jelző, tiltó és tájékoztató jellegű táblák, feliratok. A munkavállalók rendszeres és eseti munkavédelmi oktatásban részesülnek a munkavédelemről szóló 1993 évi törvény előírásai alapján. Az érintett munkavállalók a szükséges védőfelszerelésekkel rendelkeznek, ezek használatát az erre kijelölt személyek rendszeresen ellenőrzik.

A KKM területén 2014-ben halálos vagy súlyosnak minősíthető munkabaleset nem fordult elő. A két – nyolc munkanapon belül gyógyuló – sérüléssel járó munkabaleset kivizsgálása során problémák nem merültek fel.

A Külgazdasági és Külügyminisztérium általános munkavédelmi helyzete jó.

7. Nemzetgazdasági Minisztérium

Az NGM irodaházaiban az alábbi területeken szükséges a munkakörülmények fejlesztése: nyílászárók cseréje (Kálmán Imre u. 2. épület V. emelet tetőtéri ablakok cseréje folyamatban, József nádor tér 2-4. Dorottya u. szárny földszinti, magasföldszinti ablakok cseréje folyamatban), mosdók felújítása (Honvéd u. 13-15. épületben folyamatban), hűtő-fűtő rendszerek fejlesztése, klíma, illetve szellőző berendezések fejlesztése, belső felújítás elvégzése. Az épületekben történt felújítási, átalakítási munkák során a terveket munkavédelmi szempontok alapján véleményeztük, az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkahelyek kialakítása érdekében tett javaslatokat figyelembe vették.

Foglalkozás egészségügyi szolgálaton keresztül biztosított a dolgozók alapvető ellátása.

A 2012. év során beszerzett és a minisztérium három épületében elhelyezett, beüzemelt három darab LifePak Express típusú automatikus újraélesztő (defibrillátor) készülék karbantartása, akkumulátor csere.

8. Magyar Államkincstár

Országos szinten minden épületre elkészültek a munkahelyi kockázatértékelések.

Belső kontroll fejlesztési munkacsoport által elkészült a Magyar Államkincstár (a továbbiakban: Kincstár) egészét magába foglaló pszichoszociális kockázatfelmérés a Biztonságszervezési Osztály közreműködésével.

E – learning munka/tűzvédelmi/biztonsági tananyag kifejlesztése történt.

A szabályozási környezet teljes körű, átfogó felülvizsgálata megtörtént. A kockázatértékelések során feltárt hiányosságok - az Intézkedési Tervben rögzített ütemezés szerinti - felszámolása folyamatban van. További intézkedésként a kockázatkommunikáció és a foglalkoztatottak védelmi tudatosságának továbbfejlesztése szükséges.

A munkavállalók képviseletét a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. évi törvényben meghatározottak szerint megszervezésre és végrehajtásra került a munkavédelmi képviselő megválasztása 2014. júliusban. A választott munkavédelmi képviselő jogszabályban előírt 16 órás képzését 2015. júniusra irányozták elő. A munkavédelmi képviselő jogait és tevékenységi körét érintő szabályozás a Központi Munkavédelmi Szabályzat részét képezi, mely jelenleg átdolgozás alatt áll.

A munkavédelmet érintő feladatokat operatív szinten a Kincstár munkavédelmi megbízottjai és a Biztonságszervezési Osztály kollégái látják el. A Kincstár egészét érintő döntések előkészítésébe, végrehajtásába és a megvalósítás ellenőrzésébe minden esetben bevonásra kerülnek a munkavédelmi megbízottak és a munkavédelmi képviselő.

A szabályozási környezet változtatása, új technológia, gép, veszélyes anyag, munkafolyamat, munkarend bevezetése a munkavédelmi megbízottak és a munkavédelmi képviselő tájékoztatása, és szakmai állásfoglalásuk kikérése mellett történik, amelyek a Kincstár működési sajátosságaira és hatékony feladatellátására való tekintettel figyelembevételre kerülnek. Javaslattételi és jogorvoslati lehetőség minden foglalkoztatott számára adott az érinett szervezeti egység vagy szerv megkeresésével.

9. Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság

Többnyire felsőfokú végzettségű, szellemi munkát végző fiatalokat alkalmaznak, ők általában nem rendelkeznek alapos munkavédelmi ismeretekkel. Hasznos lenne egy központilag előírt, kötelező képzés az oktatási intézményekben. A szervezet önállóan szervezi a tűz- és munkavédelmi feladatok ellátását, az oktatások esetében külső szakértő bevonásával.

10. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal

A 319/2014. (XII. 13.) Korm. rendelet 2014. december 15-i hatállyal hozta létre. A Hivatalra vonatkozóan a 2014. évi munkavédelmi helyzetről nem áll rendelkezésre releváns információ.

11. Nemzeti Adó- és Vámhivatal

2014. évben az alábbi, a munkakörülmények fejlesztésével is együtt járó felújítások, beruházások valósultak meg:

A Budapest, Váci u. 48/c-d. épület komplex felújításának eredményeként a NAV Közép-magyarországi Regionális Adó Főigazgatósága közel 400 fő munkatársának elhelyezését szolgáló épület modern, korszerű nyílászárókat és homlokzati hőszigetelést kapott, megvalósult a hűtő-fűtő rendszer korszerűsítése, továbbá a fővezetéki hálózat és a lámpatestek cseréjével az elektromos rendszer modernizációja is megtörtént.

A Budapest, Bartók Béla u 156**.** ingatlan felújításának keretében elvégzett munkák többek között magukban foglalták korszerű nyílászárók beépítését, a homlokzat és a tetők szigetelését, a funkcióváltozások miatti belső átalakítások elvégzését, az üzemeltetési költségek csökkentése érdekében a homlokzati árnyékolás megvalósítását, új fűtési-hűtési rendszer kialakítását, valamint az erős- és gyengeáramú hálózat modernizációját is.

A NAV Észak-magyarországi Regionális Adó Főigazgatósága Miskolc, Kazinczy u. 19. szám alatti ügyfélszolgálati iroda átalakítási, és felújítási munkáinak, továbbá az 1. emeleti tanácsterem hűtő-fűtő rendszerének korszerűsítése.

A „NAV Észak-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága kezelésében lévő 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 37-39. sz. alatti épület tetőfelújítása a tetőszerkezet átalakításával és irodák kialakítása.

A Budapest VIII., Fiumei út 6. szám alatti épület gépészeti vezetékeinek részleges cseréje.

A Budapest, Széchenyi u. 2. székházban 3 db felvonó felújítása.

Az előzetes felülvizsgálatok, az ellenőrzés tekintetében jellemzőek a szakszervezetek helyi jellegű bevonása a munkavédelmi feladatok megoldásában. A köztes időszakban a helyi szakszervezeti struktúrák függvényében a szakszervezeti összekötők az előforduló hiányosságokra felhívják a figyelmet. Egyfajta jelző szerepet látnak el, melyet az elsőszámú munkáltatói jogkörrel rendelkező Munkáltató felé a Szakszervezeti Bizottság Titkára közvetít.

12. Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal

A Hivatal vonatkozásában a 2014-es évben a munkavállalók egészségét, biztonságát és a munkakörülményeket érintő ágazati döntések nem merültek fel. A munkavédelemről szóló

1993. évi XCIII. törvény 70/A. § 1 bekezdés a) pontja alapján „*munkavédelmi képviselő választást kell tartani minden olyan munkáltatónál, ahol az Mt. hatálya alá tartozó munkavállalók létszáma legalább ötven fő*”.

A Hivatalnál az Mt. hatálya alá tartozó munkavállalók létszáma nem éri el az ötven főt, ezért a Hivatalnak nem kötelező munkavédelmi képviselőt választania. A Hivatalnál a munkavállalók nem választottak munkavédelmi képviselőt.

13. Nemzeti Fejlesztési Minisztérium

A munkakörülmények a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumban kielégítőek. Az elmúlt évben új technológia - amire fokozott figyelmet kellene fordítani - nem került bevezetésre.

A Minisztérium háttérintézményei, valamint az általa fenntartott és felügyelt gazdasági társaságok az Antenna Hungária Zrt., Győr-Sopron-Ebenfurt Vasút Zrt., HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt., KTI Közlekedéstudományi Intézet, Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság, Nemzeti Fejlesztési Programiroda, Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ, Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt. és a Magyar Államvasutak Zrt.

Összességében elmondható, hogy minden háttérintézmény folyamatos fejlesztésekkel igyekszik javítani a munkavédelmi helyzeten. Több helyen kerül kialakításra a fizikai munkakörnyezet javítása. Minden munkáltatónál a munkavállalók biztonsága és egészsége központi kérdés. Munkavédelmi oktatások megtartásával, lehetséges fejlesztések vizsgálatával, illetve ahol lehetséges a géppark cseréjével, modernizálásával csökkentették a munkavállalókat érő terheléseket, kockázatokat.

A háttérintézmények többségénél az ergonomikus munkaterület kialakítása megkezdődött, egy részük átadásra került ezzel javítva a munkavégzés körülményeit és a munkavédelmi helyzetet. A háttérintézmények egésze működtet munkavédelmi testületet / bizottságot / érdekképviseletet, amelyek bevonásával alakítják ki a munkavédelmet érintő döntéseket, intézkedéseket. A foglalkozás-egészségügyi vizsgálatok rendszeresen megtörténnek.

Az oktatásból kikerülő fiatalok munkavédelmi (és tűzvédelmi) ismeretei hiányosak. Általános képzéseknél javasolt lenne egy munka (és tűz)védelmi ismereteket adó tanóra vagy tantárgy bevezetése. Szakirányú képzés esetén a gyakorlat megszerzése lenne kívánatos. (pl. kötelező szakmai gyakorlat; gyakornoki munka támogatása, stb.) A felsőoktatásban résztvevő hallgatók munkavédelmi ismeretei csak a műszaki szakirányoknál megoldott. A humán oktatási intézményekben nincs vagy elnagyolt a munkavédelmi (és tűzvédelmi) ismeretek oktatása. A szakterületnek megfelelő munkavédelmi oktatást általánosan minden pályakezdő a munkahelyén, munkába lépéskor kapja meg. A háttérintézmények vonatkozásában 2014-ben nem jelentkezett olyan új technológia, és /vagy a munkavállalók egészségét, biztonságát veszélyeztető, kockázati tényező, amire fokozott figyelmet kell majd fordítani a jövőben. A munkakörülményeket egyöntetűen kielégítőnek ítélték a háttérintézmények.

14. Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóság

Az egészséget nem veszélyeztető biztonságos munkahelyek fenntartása, illetve kialakítása érdekében a KEF kezelésében lévő intézményeknél a KEF részéről, illetve a KEF-nél az alábbi intézkedések történtek:

Az irodaépületekben a lehetőségekhez mérten irodák részleges felújítását, valamint tetőfelújításokat hajtottunk végre. Néhány irodaházban hangulatjavító intézkedés keretében kialakításra került étkező, büfé, udvarokon kerékpártárolók és a kerékpárral közlekedők számára biztosításra kerültek a zuhanyzás feltételei.

- Emberi Erőforrások Minisztériuma: A 1055 Budapest, Akadémia u. 3. épületben irodák részleges felújítása
- Igazságügyi Minisztérium: A 1055 Budapest, Kossuth tér 4. épületben a tetőfelújítás, valamint irodák részleges felújítása
- Nemzetgazdasági Minisztérium: 1051 Budapest, József nádor tér 2-4. épületben büfé, valamint irodák és vizesblokkok részleges felújítása
- Nemzeti Fejlesztési Minisztérium: 1011 Budapest, Fő u. 44-50. épületben étkező és üzemi konyha, valamint kerékpártároló, kerékpáros dolgozói öltöző és zuhanyzó kialakítása, 1011 Budapest, Vám u. 5-7. és Iskola u. 13. épületekben kerékpártároló kialakítás
- Földművelésügyi Minisztérium: 1055 Budapest, Kossuth tér 11. épületben a tető és irodák részleges felújítása

Baleseti statisztika:

A KEF kezelésében lévő irodaházakban, minisztériumokban (kivétel: BM, KKM, HM) a 2014. évben 39 bejelentett baleset történt, ebből 17 munkabaleset (betegnapok száma: 157 nap), 22 üzemi úti baleset (betegnapok száma: 374 nap).

A KEF közalkalmazotti állománya tekintetében összesen 9 baleseti eseményt regisztráltunk, amelyből 9 bejelentett baleset történt, ebből 8 munkabaleset (betegnapok száma: 54 nap), 1 üzemi úti baleset (betegnapok száma: 19 nap).

Munkavédelmi jogvita nem volt, illetve minisztériumok és háttérintézmények esetében ilyenről nincs tudomásunk.

15. Magyar Bányászati és Földtani Hivatal

1. A munkafeltételek alakulása

A bányászat sajátossága, hogy a tevékenység végzése során előre nem látható veszélyek fordulhatnak elő, amelyek nagy szakértelmet és kellő gyakorlatot igényelnek a munkát irányítóktól és a szakma gyakorlóitól, hogy a veszélyhelyzetet kellő időben felismerjék és a veszély kialakulását megelőzzék.

A bányafelügyelet hatáskörébe tartozó területen a munkabiztonság helyzete a munkakörülmények vonatkozásában ***megfelelőnek*** mondható, az előírt minimális ***követelmények minden szakági területen teljesülnek***.

A munkavédelmi törvény szigorításai mellett a bányafelügyelet éves munkaterve szerint végrehajtott rendszeres munkavédelmi cél- és rendkívüli ellenőrzések is elősegítették, hogy a munkáltatók megfelelő gondot fordítsanak a munkavédelemre. Ennek ellenére több esetben is előfordult, hogy a veszélyes munkaeszközök munkavédelmi üzembe helyezése, időszakos biztonsági felülvizsgálata néhány munkáltatónál elmaradt, ezért az indokolt esetekben szankciót kellett alkalmazni. Egyes bányaüzemeknél a munkabiztonsági szaktevékenységet ellátó személy szakképzettségével, illetve ilyen személy hiányában folytatott tevékenységgel kapcsolatban kellett intézkedni.

A célellenőrzések során több esetben kellett intézkedni a biztonsági és egészségügyi dokumentum kiegészítésére, valamint a megfelelő szakképesítésű személlyel történő ellenjegyeztetésére.

A ***földalatti bányászatban*** a munkakörülményeket meghatározóan befolyásoló nehéz fizikai munka aránya számottevően nem változott az elmúlt évhez viszonyítva, a balesetek száma összességében mintegy 7 %-al nőtt. E mellett ***kiemelendő***, hogy 2014. évben *halálos munkabaleset földalatti bányában nem következett be*.

A *földalatti és külszíni szénbányászatban* együtt a 2014. évben bekövetkezett munkabalesetek száma a 2013. évihez képest alig mutat eltérést. A szénbányászati baleseti mutató az összes balesethez viszonyított közel 59 %-ával azonban még mindig jelentősnek mondható a csökkenő létszám- és baleseti adatok mellett is.

A ***kőolaj- és földgázbányászatot***, illetve a földalatti gáztárolást végző, valamint a PB ellátást biztosító szolgáltatók munkabiztonsági helyzete jónak értékelhető. Minden egyes szakterületen tanúsított minőségbiztosítási rendszereket alkalmaznak. A kőolaj- és földgáz-bányászatban, valamint a földalatti gáztárolásnál jól szervezett, magas műszaki színvonalú, korszerű technológiát és munkavédelmi irányítási rendszert alkalmaznak.

Az *alkalmazottak munkafegyelme* megfelelőnek ítélhető.

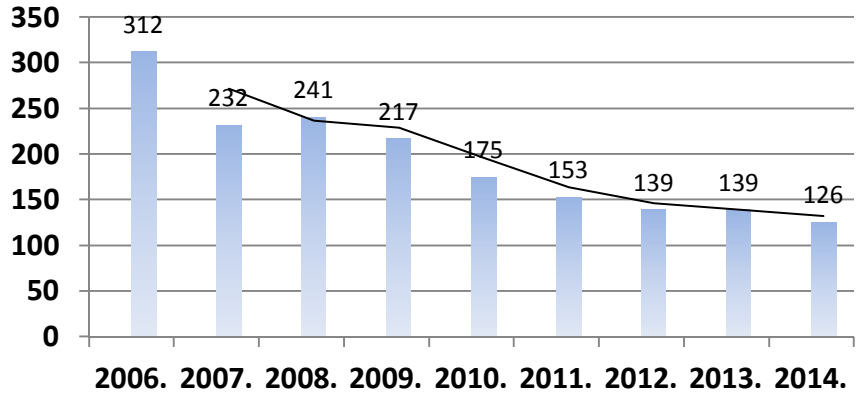
2. A munkabalesetek számának alakulása a bányafelügyelet munkavédelmi hatáskörébe tartozó területen

A nagyobb mértékű csökkenő létszámadatok és az egyébként stagnáló baleseti számok mellett váltakozó képet mutat a *halálos bányászati* munkabaleset. A szénbányászatban stagnáló, alig érzékelhető emelkedés tapasztalható, míg az ércbányászat gyakorisági mutatója jócskán csökkent, ami egyrészt a csökkenő létszámnak, a mélyművelésű bányák csökkenésének és ennek okán lecsökkent baleseti számnak köszönhető. Az egyéb szilárd ásványok (kő, kavics, murva, homok és máshova nem sorolt bányák) bányászata terén 2014. évben a 2013. év

második felén és a 2014. év első hónapjaiban a gumihevederes szállítószalagok környezetében bekövetkezett halálos balesetek miatt ismételt növekedés következett be.

(A 2006-2014. években bejelentett munkabalesetek számának alakulása a bányafelügyelet felügyelete alá tartozó területeken a ***17. számú ábra*** mutatja.)

17. számú ábra

A diagram alapján látható, hogy az összes munkabaleset száma csökkenő tendenciát mutat, 2014. évben a 2013. évihez képest közel 10 %-al csökkent, azonban az egyes területi szervek illetékességi területein – a földalatti bányászati területek függvényében – a számszerűségük igen eltérőek.

A 2013. évben bejelentett 139 db esetszámhoz képest a 2014. évi 126 db baleseti szám a korábbi évek csökkenő tendenciájához igazodik, amely 9,3 %-os csökkenést jelent.

A halálos munkabalesetek száma 2013. évben *egy esetre csökkent*, míg ez 2014. évben *ismét három esetre növekedett*.

3. Munkavédelmi ellenőrzések

A biztonságos és egészséges munkavégzés feltételeinek teljesülése, veszélyes munkaeszközök üzembe helyezése, időszakos felülvizsgálatuk, létesítési engedélyek megléte célellenőrzések során került vizsgálatra. Néhány munkahelyen intézkedni, illetve szankcionálni kellett a hiányosságok miatt. A hatósági ellenőrzések, valamint a munkabaleseti adatok alapján mind a mélyműveléses, mind a külszíni bányászat műszaki-biztonsági, munkavédelmi helyzete kielégítőnek ítélhető.

A munkabiztonsági szaktevékenység ellátásával, a munkahelyi kockázatértékelések tartalmával, felülvizsgálatával, valamint a veszélyes munkaeszközökre vonatkozó különös munkavédelmi szabályok betartásával kapcsolatban *javuló tendenciák* figyelhetők meg.

Az ellenőrzések eredményeként általánosan megállapítható, hogy a kisebb hiányosságok megszüntetésére figyelmeztető végzésben intézkedett a hatóság, amelyeket a megadott határidőre teljesítettek az ellenőrzés alá vont bányavállalkozók.

16. Országos Egészségbiztosítási Pénztár

1. A foglalkozással összefüggő események esetszámának, keresőképtelen napjainak és azok átlagának alakulása

A foglalkozással összefüggő események esetszámának alakulása 2008-2014. évek vonatkozásában kissé ingadozó, de folyamatos csökkenő trendet mutat. Az esetek száma 2014-re a 2008-hoz képest közel egynegyedével esett vissza.

18. számú ábra

Az igazolt keresőképtelen napok száma hasonlóan csökkenő trendben, egyharmadával esett vissza az időszak végére, azonban 2011-ben volt a legalacsonyabb, amikor a 2008 évi adatnak csak a 64%-át érte el. 2014-ben minimális emelkedést mutat a napok számát illetően.

19. számú ábra

Átlagosan az **egy esetre jutó napok száma** az első 3 évhez viszonyítva 2011-ben jelentős mértékben csökkent, majd 2012-ben emelkedett. 2013-ban az előző évhez képest minimális emelkedést mutatott, amely 2014-ben eseteként 1,5 napos csökkenést mutat.

20. számú ábra

17. A Munkavállalói Oldal véleménye a nemzetgazdaság 2014. évi munkavédelmi helyzetéről

Megállapítjuk, hogy évek óta nem volt ilyen rossz a munkabaleseti statisztika hazánkban! Tapasztalataink szerint hazánkban a munkaügyi- és munkavédelmi felügyelők létszáma is és az ellenőrzések száma is az utóbbi években meglehetősen visszaestek. A Kormányzat részéről a munkáltatók közé „bedobott gyeplő" bizony nem kedvez az elvárt munkavédelmi fegyelem kialakításának és fenntartásának sem. A munkaügyi- és munkavédelmi felügyelőségeket, álláspontunk szerint meg kell erősíteni, a politikai helyzetükön javítani szükséges, a munkavállalói oldalnak szüksége van az erős és hatékony munkavédelmi hatóságára!
A munkavédelmi képviselők munkajogi védelmére nem egyértelmű a hatályos EGK irányelv, illetve az ehhez igazodó tagállami szabályozás megfogalmazása. Olyan előírásokra volna szükség, amelyek visszaállítják a munkavédelmi képviselők presztízsét, elismertségét és kivált a teljes körű munkajogi védettségét! Nem mindegy, hogy a munkavédelmi képviselőt jogai gyakorlása közben csupán *„hátrány nem érheti"*, vagy teljes körű *„munkajogi védettséget"* élvez.
A Munkavállalói Oldal számára továbbra is érthetetlen, hogy – az OMvB mindhárom oldala által szükségesnek tartott - *„Önálló munkahelyi balesetbiztosítási rendszer"* - bevezetéséhez szükséges első érdemi lépések még elvi szinten sem történtek meg! Meggyőződésünk, hogy ez a késlekedés hazánkban jelentős erkölcsi és anyagi károkat okozott már és okoz még azóta is.
Szorgalmazzuk továbbá, hogy 2015-ben készüljön egy olyan kormányzati javaslat-csomag amely, megfelelő költségvetési háttérrel rendelkezve, biztosítja majd a következő évekre a feltárt munkavédelmi vonatkozású hiányosságok megszüntetését. Ehhez a munkához a Munkavállaló Oldal a továbbiakban is minden segítséget és támogatást biztosít az abban érdekeltek számára.

18. A Munkaadói Oldal véleménye a nemzetgazdaság 2014. évi munkavédelmi helyzetről

Az elmúlt évi munkavédelmi érdekképviselet részére a folyamatos hivatali átszervezés miatt gyakorlatilag az átszervezés éve volt. A megszűnt Nemzeti Munkaügyi Hivatal szervezeti keretrendszere a 2014. év végére oly módon szerveződött át, hogy a Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóság integrálódott a Nemzetgazdasági Minisztériumba. Az új szervezetben a munkaerőpiaci és szakképzési ügyekkel foglalkozó államtitkárság alá került a munkavédelmet és munkaügyet felügyelő szervezet. Létrejött a Munkafelügyeleti Főosztály (munkavédelmi ügyek), és a Foglalkoztatás-felügyeleti Főosztály (munkaügyi ügyek). Az átszervezett rendszerben a hatósági másodfok a fent említett két főosztály kereteiben működik a továbbiakban.

A munkavédelmi törvényben meghatározott Munkavédelmi Bizottság ügyvivői tisztét a továbbiakban is az MGYOSZ adja a munkaadói oldalon. A jogszabály előkészítésekben továbbra is kiemelt szerepe van a munkáltatói oldalnak, amely kiváló szakértőkkel gyarapodott az év során. Sikeres az együttműködés a partnerségi rendszerben a munkavállalói oldallal. Ennek igen eredményes gyakorlati példájaként a norvég projektet kívánjuk megemlíteni melynek címe a „Szociális párbeszéd fejlesztése a munkavédelemben”. A több éves komplex program lebonyolításában tevőlegesen vett részt a munkáltatói oldal, ezzel a norvég partner elismerését is kiváltotta a hazai szereplők mellett. A program zárása 2014. december 1-én a norvég nagykövet jelenlétében történt.

2015- re a munkavédelmi bizottság helyének szerepének újraértelmezését, megújítását tűzzük ki célul, a korábbi években keletkezett ajánlások átdolgozásával együtt.